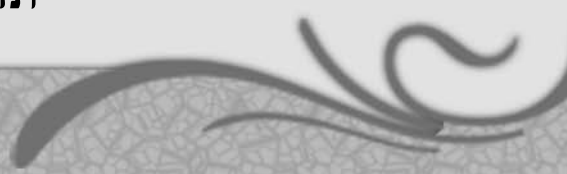

טעמי המנהגים חב"ד

- תדפיס -

תשורה

משמחת הנישואין של
החתן התמים הרב יוסף שיחי'
עם הכלה המהוללה חיה מושקא שתחי'
גליצנשטיין

יום רביעי י"ג סיון ה'תש"ע
כפר חב"ד

פתח דבר

אנו מודים לה' על כל הטוב אשר גמלנו ובחסדו הגדול זיכנו בנישואינו
בשעה טובה ומוצלחת.

לאות תודה והוקרה מתכבדים אנו להגיש 'תשורה' זו, על יסוד
המנהג שהחל בחתונת כ"ק אדמו"ר והרבנית נ"ע זי"ע.

התשורה כוללת:

שער "טעמי המנהגים - חב"ד":

בשנת ה'תרנ"א יצא לאור בפולין, ע"י הרב אברהם-יצחק שפרלינג -
הקובץ "טעמי המנהגים", ובו נקבצו בפונדק אחד אוסף טעמים וביאורים
על מנהגי ישראל. במשך השנים נקבצו עוד ועוד טעמים למנהגים
השונים, והקובץ התרחב והפך לספר עב כרס, התופס מקום של כבוד
בארון הספרים היהודי.

בשנת ה'תשי"ז, הספר יצא לאור בירושלים בהוצאה חדשה ומהודרת.
במענה לשאלת עורכי הספר כתב כ"ק אדמו"ר: "בספר טעמי המנהגים
דעד עתה לא הובא השייך לזה מספרי חב"ד, שלא היו מצויים אז
במחננו וכדאי למלאות החסרון גדול זה עתה אם רק באפשרי, והרי
הובטחנו אשר יפוצו המעיינות חוצה" (ד' אלול ה'תשט"ו, אג"ק חי"א
ע' שסב).

מפני סיבות שונות, בקשתו של הרבי לא מומשה עד היום.

בתשורה זו הובא תדפיס מתוך ספר חדש שנערך ע"י החתן שי', על
בסיס הוראה זו, ונקרא: "טעמי המנהגים - חב"ד", ובו לוקטו מתוך

ספרי רבותינו נשיאנו טעמים למאות רבות של מנהגי ישראל בכלל,
ומנהגי חב"ד בפרט.

התדפיס שבתשורה זו, נחלק לשניים: (א) פרק "שידוכין ונישואין"
העוסק בענייני החתונה וההכנות לה; (ב) דוגמאות מ'טעמי המנהגים'
בנושאים שונים, ונסדרו כאן לפי סדר פרקי הספר.

בתור הוספה הבאנו בזה:

(א) תמונות של החתן, הכלה, ושל אבי הכלה - אצל הרבי.

(ב) בשנת ה'תשל"ו שלח הרבי את אבי החתן הרב ישראל צבי שי'
גליצנשטיין לעיר אילת כשליח. בשנת ה'תשמ"ח ערך הרב גליצנשטיין
הנחת אבן הפינה לבנין קבע לבית חב"ד, ואבי הכלה הרב יוסף
יצחק הלוי רייטשיק ע"ה - חבר הנהלת צעירי אגודת חב"ד באה"ק
- הגיע במיוחד להשתתף במעמד. לחביבותא דמילתא הבאנו כמה
תמונות מהמעמד.

אמרו רו"ל: מה זרעו בחיים, אף הוא בחיים. כאשר אנו - ילדיו
- נוסף בתורה, מצוות ועבודת התפילה, נעזור לזולת במאור פנים,
ונחזק את ההתקשרות לרבי, נחוש את נוכחתו ביננו ביתר-שאת.

הא-ל הטוב, הוא יתברך, יברך אותו ואת כב"ב יחיו בכל המצטרך,
ובכל מילי דמיטב בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ויה"ר שתיכף ומיד ממש, נזכה לגאולה האמיתית והשלימה, בביאת
משיח צדקנו, ומלכנו בראשנו.

מוקירהם ומכבדיהם

יוסף וחיה מושקא (חמי) גליצנשטיין

יום רביעי י"ג סיון ה'תש"ע

מאה ועשר שנים לנישואי כ"ק הרה"ג הרה"ח המקובל וכו' ר' לוי יצחק נ"ע
והרבנית הצדקנית מרת חנה נ"ע,
הורי כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

פרק

שידוכין ונישואין

תדפיס מתוך הספר

טעמי המנהגים - חב"ד

שנערך ע"י החתן שי' ויצא-לאור בקרוב אי"ה

תוכן עניינים

שידוכין ונישואין

ההכנות לחתונה

לימוד וקבלת סמיכה
אין לומר או לכתוב "אירוסין" - עד שיהיו אירוסין
מתנת טבעת לכלה
יש לקצר השהות בין השידוך לחתונה
לימוד אגרת התשובה
נוסח ההזמנה - לכתוב "אור ל..." ולא "ליל.."
עליית החתן לתורה בשבת קודם החתונה
'שמירה' קודם החתונה

יום החתונה

תענית ביום החופה
קבלת פנים
חזרת המאמר 'לכה דודי'
לא לקצר המאמר
שלא להפסיק אמירתו
הינומא על פני הכלה
שושבינין - איש ואשה
אשה מעוברת לא תהיה שושבינה
סיבוב הכלה סביב החתן
קידושין בטבעת - וענידתה על אצבע הכלה
טבעת זהב
טבעת ללא חותם
אין נותנים 'קוויטלאך' לחתן
שתיקת הכלה בעת הקידושין

סעודת החתונה

נתינת מתנות
זימון ע"י המסובים ללא שבע-ברכות
שלילת 'מצוה טאנץ'

אחר הנישואין

טלית גדול
מעלת קיפול הטלית בעצמו
לבישת פאה
המעלה בלבישת פאה נכרית
טעם היתר השערות בבתולות

ההכנות לחתונה

לימוד וקבלת סמיכה

ללימוד ולקבל 'סמיכה' להוראה (איסור והיתר) קודם החתונה

כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר שלפני נישואיו נצטווה מפי אביו הרבי (מהורש"ב) נ"ע ללימוד ולקבל סמיכה להוראה (איסור והיתר), לפי המשתמע מסגנון הסיפור נצטווה גם הרבי (מהורש"ב) נ"ע לפני נישואיו מפי אביו (הרבי מוהר"ש) לקבל סמיכה. באחד ממכתביו של הרבי מוהר"ש לבנו הרבי מוהרש"ב נ"ע מהתקופה ההיא הוא מתארהו בתואר: "בני הרב".

מסיפור זה מובן שקיים יחס בין ההוראה לנישואין ומהווה הכשרה להם. ענינה של ההוראה הוא פסק ההלכה - דין אמת לאמתו. כל הסברות והדעות השונות בתורה הן אמיתיות, וכלשון רז"ל: אלו ואלו דברי אלקים חיים. אבל יתרון של ההלכות הוא שהן אינן אמת בלבד. הן - "אמת לאמתו". מעלתן היא שאינן רק "דברי אלקים חיים" אלא כמרז"ל והוי' עמו - שהלכה כמותו, שורש ההלכות הוא משם הוי'.

אדם שנון ומפולפל יכול, אמנם, להשכיל סברות טובות, דברי אלקים חיים, אלא שהן ארעיות ויש מקום לסברות אחרות המערערות אותן. פסק הלכה, לעומת זה הוא נצחי וקיים לעד.

על הדיין להיות מוכן להתקל בסברא הנוגדת את ההלכה, ולמרות זאת

1) וראה בתורת מנחם ח"ו ע' 70 אודות גודל הנחיצות לרכוש ידיעה מקיפה בכמה מסוגיות הש"ס, לימוד מספר מסכתות לגירסא, ולימוד פנימיות התורה.

תשורה מנישואי הרה"ת יוסף וחייה מושקא גליצנשטיין

לפסוק בהתאם לפסק ההלכה. זה כוחה של הלכה, שאינה ניתנת לערעור, היא ענין קיים, אמת לאמתו. וזו משמעות המשנה: למה מזכירין דברי יחיד - הרי אין הלכה כמותו? ומתוצת המשנה - לפי פירוש אחד - שלולא היתה נזכרת במשנה דעת היחיד, היה עלול להופיע מישוהו בסברא נוגדת את ההלכה ולנסות לדחות על ידה את ההלכה. אך דברי היחיד, שהוזכרו במשנה באים להורות שכבר הועלתה סברא כזו ולמרות זאת אין ההלכה כמותה.

ולפי-זה תתבהר השייכות של הוראה לנישואין, משום שהנישואין - ענינם כמו ההלכה: בנין נצחי, בנין עדי-עד.

ביאור הנ"ל ביתר פירוט: עניני וצרכי האדם חלוקים, באופן כללי, לשלשה סוגים: מזון; לבוש ובית. יתרונו של הבית הוא בתמידיותו. בכמה מקומות מבואר השוני בין לבוש לבית, שהלבוש הוא תשמיש זמני. יתכן אמנם מלבוש טוב, אך הוא לשעתו בלבד, לעומתו הבית הוא תשמיש תמידי, וכביטוי השגור - בנין עדי-עד.

היות וכל עניני העולם - מופיעים בתורה ומקור מציאותם הוא בתורה, הרי "אסתכל באורייתא וברא עלמא", משתקפים גם בתורה בחינות הלבוש והבית. הסברות הן בדוגמת לבושים, הן טובות ומועילות לשעתן ופועלות הפעולה רצויה, גם על-ידן מתקיימת מצוות תלמוד-תורה, ויתר על כן: רק כך הוא סדר הלימוד, אלא שהן עלולות להסתר אחר כך. מאידך, פסקי הלכות הם כענין הבית - דבר תמידי.

ולפי זה יוכן ביתר ברור הצד השוה שבין נישואין, בנין בית בישראל, לסמיכות הוראה: שניהם הם כענין הבית.

המשותף שבין נישואין להוראה - כשם שהוא באורח כללי, כן הוא מתבטא בפרטי ענינים, כדלהלן: ההוראה תלויה בגיל של ארבעים שנה², על יסוד מאמר רז"ל לא קאים אינש אדעתא דרבי' עד ארבעין שנין. בתופעה דומה אנו נתקלים בנישואי יצחק ורבקה - הנישואין הראשונים המסופרים בתורה: - ויהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה.

זה תוכן הנאמר במדרש ומובא ברש"י, שלפני נישואי יצחק, כתב לו אביו שטר דייטיקי ומסר לו כל נכסיו. ואפשר להסביר זאת בענין של "קאי אדעתא דרביה": יצחק קלט בנפשו את כל עניני אברהם, רבו, ועם

2) ראה הערת הרבי ב'שיעורים בספר התניא' (בלה"ק) ח"ג ע 1158 הע' 16 ובשוה"ג.

היותו "קאי אדעתא דרביה" - באו הנישואין.

ועל פי האמור יש להסביר את טעם המנהג של השתדלות לקבלת סמיכות להוראה לפני הנישואין - כי, כשם שהתהוות העולם בכלל היא באמצעות התורה, כמאמר "אסתכל באורייתא וברא עלמא" כן עולמו הפרטי של כל אחד מתהווה על-ידי ההסתכלות בתורה כנ"ל - ומשום כך נהוג שהחתן עולה לתורה לפני נישואיו - ולכן העומד להקים בית בישראל, ב"עולם", עליו להקדים בנין בית בתורה. והיינו - ההוראה, ועל-ידי הקמתו בית בתורה, הוא בונה ומקים את ביתו ב"עולם" - בנין עדי עד, בדור ישרים יבורך.

(לקו"ש (מתורגם ללה"ק) ח"א ע' 8-46)

מובן, שמנהג זה הוא הוראה לרבים - שצריכים לקבל סמיכה להוראה קודם החתונה. וטעם הדבר - כיון שלעתים תכופות מתעוררות בבית שאלות שונות בהלכה, ואי אפשר ללכת לעתים קרובות כל כך לשאול את הרב ("מ'קען דאך ניט לויפן יעדן פאר מינוט צו א רב"), ולכן צריך להיות רב בתוך הבית.

(תורת מנחם ח"ד ע' 260)

...

השידוך

אין לומר או לכתוב "אירוסין" - עד שיהיו אירוסין

(אג"ק חכ"ו ע' קמ)

עס זיינען דא רבנים וואס בשעת זיי ווילן מודיע זיין אז עס וועלן פארקומען א קישורי תנאים צווישן א חתן וכלה - שיקט מען פאנאנדער בריוו, און מ'איז מפרסם וועגן דעם אין צייטונגען, אז דאס זאל אנקומען אין קב"ז מדינות אז שמו הולך לפניו, און מ'שרייבט דארטן אז פלוני בן פלוני און פלונית בת פלונית "נתארסו".

וואס דאס איז פשוט אן ענין פון עם-הארצות - ווארום דער ענין פון "אירוסין" טוט אויף אז זי זאל זיין אן אשה בנוגע לכל הדברים, און דאס

איז פשוט נוגע אין דיני נפשות, משא"כ דאס וואס דא ווערט געמאכט איז א ענין וואס ווערט אנגערופן קישורי תנאים, א נאמען און א לשון געבראכט אין פוסקים!

וואס בשעת מ'רעדט וועגן דעם - איז אויב מ'וועט אים זאגן אז ער איז אן עם-הארץ, וועט ער מסתמא טאן אויף צו-להכעיס; נאר מ'דארף אים זאגן אז ער איז אזא גרויסער גדול, אז ער ליגט ניט אין אזעלכע קטנות'ן און דערפאר קען א קטן ממנו כאפן זיך אויף דעם אע"פ וואס ער כאפט זיך ניט אויף דעם.

און דער עיקר: אויב עס וואלט עפעס ניתוסף געווארן דערמיט וואס מ'שרייבט אז "נתארסו" איז דעמולט א שאלה צי יצא שחרו בהפסדו אדער הפסדו בשחרו; אבער בפועל איז אין דערויף ניטא קיין שום תועלת איז פארוואס דארף מען זיך אריינלאזן אין ספיקות בדבר וואס קען דערנאך ברענגען צו א מכשול בשעת מ'קען עס אנרופן מיטן נאמען "קישורי תנאים"!?!

ובפרט אז דורך דערויף וואס א רב וועט אזוי שרייבן אין א מכתב, קען דער מכתב אנקומען כ'וייס וואו, און אנדערע (וואס וועלן דאס זען) וועלן מיינען אז אויך בא זייערע טעכטער איז א קישורי תנאים אן ענין פון "אירוסין"!

(שיחות - קודש ח"ב ע' 512)

מתנות לכלה

מתנת טבעת לכלה

במתנות לכלה לפני הקידושין לא תהיה טבעת.

(מכתב מחורף ה'תשמ"א. לקו"ש חי"ט ע' 510)

וואס מ'האט שוין וועגן דעם אמאל גע'שטורעמ'ט - אז היתכן דער חתן זאל געבן דער כלה א פינגערל - דאס קען דאך ברענגען צו א מכשול גדול, מצד דעם וואס דאס איז בדומה צו דעם פינגערל וואס דער חתן גיט די כלה אונטער דער חופה.

האט מען אויף דעם געענטפערט מיט די טענה, אז די כוונה דערמיט איז ניט אן ענין פון קידושין וכו'.

איז אבער דאס קיין טענה ניט - ווארום דער גאנצער ענין און כוונה פון געבן דער כלה א מתנה די פינגערל, איז בכדי דערמאנען אויף קידושין - איז פארוואס דארף מען געבן דוקא אזא מתנה וואס דורך איר לאזט מען זיך אריין אין כו"כ שאלות - אויב די חתן וכלה גייען זיך פאנאדער ח"ו, ווערט פשוט א ספק הנוגע לדיני נפשות, און אויב ס'איז דא א המשך צו דער שידוך, ווערן שאלות בנוגע צו די ברכת קידושין וכו' - ווען מ'קען געבן א מתנה וואס לאזט ניט קיין ארט פאר שאלות וכו'!?

און דאס ברענגט צו א גרעסערן מכשול בשעת דער חתן פירט זיך אז דוקא ער זאל אנטאן דעם פינגערל אויפן פינגער פון די כלה, וואס דאס טוט מען דאך בכדי מקרב זיין דער חתן צו די כלה, אז מ'זאל ניט זאגן אז דאס וואס דער חתן גיט דעם פינגערל טוט ער דאס ניט מיט אן אמת וכו' - ווארום דעמולט ווערט פשוט א שאלה בנוגע צו קירבה של חיבה!

און דערצו לאדט מען נאך איין דעם רב אדער "ראביי" און אז ער זאל זאגן א "סערמאן" - אבער בנוגע צו דעם וואס מ'גיט בשעת מעשה א טבעת דוקא צו די כלה איז ער ניט מוחה!

איז צוליב וואס דארף מען זיך אריינלאזן אין דעם גאנצן ענין דורך געבן א פינגערל?! טאקע א "קרבת מנחה" איז מען אים ניט מכריח צו געבן, טאמער מ'וועט אויף אים זאגן אז ער איז א בטלן - אבער א פינגערל זאל ער ניט געבן.

אויב מ'ויל געבן דוקא אבנים טובות ומרגליות - זאל מען ניט געבן א פינגערל, נאר אן אנדער תכשיט של אבן טוב.

און ס'איז א מצוה לפרסם דעם ענין.

(שיחות-קודש ח"ב ע' 512)

הזמן בין השידוך לחתונה

יש לקצר השהות בין השידוך לחתונה

כל המקצר בזמן שבין ההחלטה והחתונה - ה"ז משובח.

(אג"ק חכ"ד ע' רכז)

בעניני השידוכין שכותב אודותם: היש סיבה מספיקה ומתאימה ע"פ שו"ע להארכת זמן כ"כ בין גמר השידוך בכלל וזמן הנישואין? או שזהו רק מנהג בלי כל יסוד, ואז כדאי לבטלו בדרכי נועם ודיפלומטיא, כי מי בדורנו יכול לומר גירא בעינא כו'. ועכ"פ לקצר זמן זה בשידוכי אנ"ש והמשתייכים להם.

(אג"ק כ"ק אדמו"ר חי"א ע' קסט)

...

לימוד אגרת התשובה

מעלת לימוד אגרת התשובה לפני החתונה

מה טוב: ב'ג' פעמים (עכ"פ) אגרת התשובה לאדמו"ר הזקן.

(אג"ק חכ"ו ע' פז)

גודל העילוי וואס איז דא אין לימוד "אגרת התשובה"³: אזוי ווי אין תשובה זיינען דאך פאראן כמה מדריגות וואס איז ניט בנקל כ"כ צוקומען צו זיי (אזוי ווי די מדריגה פון תשובה עילאה, און אפילו בנוגע תשובה תתאה, זאגט דאך דער אלטער רבי ווייטער אין פ"ז אז "דרך האמת והישר לבחי' תשובה תתאה הם ב' דברים", וואס די "ב' דברים" זיינען לכאורה ניט בנקל כ"כ) איז דורכן לימוד פון "אגרת התשובה" - די "הלכות תשובה" ווי זיי ווערן נתבאר אין "תורה שבכתב" פון פנימיות התורה - איז "כאילו" ווי

3 שיחה זו נאמרה במעלת לימוד 'אגרת התשובה' בכלל, ולא כהתייחסות פרטית ללימוד קודם החתונה.

מען וואלט געטאן די תשובה בכל המדריגות המבוארים באגה"ת.

ונוסף לזה: ס'איז דאך א פסק דין אין תורה (קדושין מ.ב. הל' ת"ת לאדמוה"ז פ"ד ה"ב) "תלמוד מביא לידי מעשה", וועט דער לימוד ברענגען צו די אלע מדריגות פון תשובה בפועל.

ועוד בזה דבנוגע ללימוד - הרי אין חילוק בדורותנו אלה להקודמים (ואדרבה שהרי ניתוסף מה שתלמיד ותיק חידש) וא"כ פעולתו בתקפו עומד להחליף גם כהחיוב דדורות ההם. וק"ל.

(לקוטי שיחות חל"ט ע' 194)

...

נוסח ההזמנה

לכתוב "אור ל..." ולא "ליל.."

מה שכותב אודות קביעות זמן חתונתם לי"ג אור לי"ד חדש הגאולה חדש כסלו הבע"ל, הנה יה"ר מהשי"ת שיהי' בשעה טובה ומוצלחת, ויוכל לכתוב בהזמנה גם י"ר כסלו אבל לא הלשון ליל אלא אור לי"ד ושנו חכמים בלשון המשנה.

(אג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ט ע' רעט)

...

עלייה לתורה

עליית החתן לתורה בשבת קודם החתונה

החתן בשבת שלפני חופתו קוראין אותו לתורה, דחו"כ מקיימים את העולם להעמיד בנים עוסקים בתורה, לזאת הנה קוראין אותו לקרות האותיות שבתורה שהם המקיימים עשרה מאמרות.

(מאמרים-קונטרסים ח"א ע' 38)

ידוע המנהג שבשבת שלפני החתונה עולה החתן לתורה⁴. וטעם המנהג - כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר - משום שבהקדמה לכל פעולה צריך יהודי להתקשר עם התורה, ועאכו"כ כשמדובר אודות פעולה הכי כללית של בנין בית בישראל, בנין עדי עד, על יסודי התומ"צ, בודאי שבהקדמה לזה צריך להתקשר עם התורה, שזהו"ע העלי' לתורה בשבת שלפני החתונה.

וצריך להבין הטעם שההתקשרות עם התורה בתור הקדמה והכנה לחתונה היא ע"י עלי' לתורה - התקשרות עם האותיות לתורה שבכתב דוקא:

ובהקדמה⁵ - שהתורה נחלקת לכמה חלקים, החל מהחלוקה הכללית לתורה שבכתב ותורה שבעל פה, וביניהם גופא ישנם חילוקים: בתורה שבכתב - אמירת פסוקי התורה אפילו ללא הבנת הפירוש, לימוד פסוקי התורה בפירושם הפשוט, ולימוד עם הפירושים דמפרשי התורה; ובתורה שבעל פה - לימוד דיני והלכות התורה, ולימוד טעמי ההלכות ופלפול התורה.

(ולהוסיף שהחילוק בין הלכות התורה לפלפול התורה מודגש בנוגע להחיוב דהקדמת לימוד התורה לפני החתונה: החילוק שבין פלפול התורה להלכות התורה - שפלפול התורה הוא בלי גבול, "אין קץ ותכלית לעומק טעמי ההלכות והפלפול בטעמיהן כו", ועז"נ "ארוכה מארץ מדה ורחבה מיני ים" (ולכן החיוב דלימוד התורה הוא חיוב תמידי בכל עת, כי, כמה שלומדים יכולים להוסיף וללמוד יותר, כיון שהתורה היא בלי גבול); משא"כ הלכות התורה יש להם גבול קץ ותכלית (ולכן שייך ללמוד כל

4) בתורת מנחם ח"ד ע' 212 הוסיף הרבי: ומרומז גם בנוסח הברכה הנהוג אצל בני" (וכיון שנקבע הדבר במנהגם של ישראל בודאי יש יסוד לדבר) "לגדלו לתורה ולחופה כו" - "לתורה" תחילה ואח"כ "לחופה", שלכן, קודם ההליכה לחופה (בשבת שלפני החתונה) עולה החתן לתורה.

5) רוב השיחה לא נסובה אודות טעם מנהג העליה לתורה, אך היות שעוסקת בהכנות הנדרשות להקמת בית בישראל, הובאה בשלימותה.

התורה כולה, כפי שמצינו בגמרא "שאל בן דמה.. כגון אני שלמדתי כל התורה כולה מהו כו", שהפירוש "למדתי כל התורה כולה" (דלכאורה, איך יתכן מציאות של לימוד כל התורה כולה שהיא בלי גבול) הוא לימוד כל הלכות התורה שיש להם גבול).

וחילוק זה מודגש בנוגע להחייב דהקדמת לימוד התורה לפני החתונה - שלימוד ההלכות הוא קודם לכל הענינים, ועד ש"נדחית מפני לימוד זה מצוה רבה של פרי' ורבי' אף שהיא גדולה מכל המצוות.. היא נדחית מפני מצות תלמוד תורה השקולה כנגד כל המצוות", משא"כ לימוד הפלפול, אף שישנו חיוב בלימוד זה (שהרי גם פלפול התורה שניתן למשה, "נהג בה משה טובת עין ונתנה לישראל") אין זה קודם לכל הענינים, ואין לו ליבטל מפרי' ורבי' בשבילה (כמ"ש רבינו הזקן בהלכות תלמוד תורה, והאריך בזה בקונטרס אחרון)).

וצריך להבין: מהו הטעם שההתקשרות עם התורה כהכנה והקדמה לחתונה היא ע"י על"י לתורה, כשקורין בתורה שבכתב דוקא, ובתושב"כ גופא קורין אותיות התורה דוקא, ללא פירוש כלל, אפילו לא הפירוש הפשוט ("אפטיישן די ווערטער") כפי שלומדים ב"חזר"!!

ויש לקשר זה עם המסופר בפרשת השבוע (כי-תצא) אודות סדר ההנהגה של יעקב בנוגע לענין הנישואין - כשהתכוון להעמיד ולבנות את כל בית ישראל:

ובהקדמה - שסדר ההנהגה של יעקב הוא הסדר של ישראל בטהרתם כפי שהם מובדלים לעצמם ובלשון חז"ל "אברהם יצא ממנו ישמעאל כו' יצחק יצא ממנו עשו", משא"כ "יעקב מטתו שלימה".

ובנוגע לסדר הנהגתו של יעקב מספרת התורה כו"כ פרטים, אשר, כל הפרטים שבסיפור זה - ככל סיפורי התורה - מהוים לימוד והוראה לדורות, בכל מקום ובכל זמן, וגם בימינו אלה, שהרי התורה היא נצחית.

ומתחיל מהמסופר בהתחלת הפרשה: "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה" - ענין שנאמר כבר בסיום הפרשה שלפנ"ז, וחוזר ונשנה בהתחלת פרשתנו (כמ"ש בפירוש רש"י ש"חזר לענין הראשון"), ומזה מובן גודל ההדגשה שבדבר, שהרי, כל עניני התורה הם בתכלית הדיוק, עד שאפילו מיתור של אות אחת למדים כמה הלכות, ומכ"ש ענין שלם שחוזר ונשנה עוה"פ, כבודאי שיש בזה לימוד והוראה לדורות, כדלקמן.

"ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה":

תשורה מנישואי הרה"ת יוסף וחייה מושקא גליצנשטיין

אודות השם "באר שבע" - מצינו בתורה שני טעמים: (א) ע"ש השבועה שהיתה בעת הכריתת ברית בין אברהם ואבימלך, (ב) ע"ש הבאר השביעית שחפרו עבדי יצחק לאחרי השלום עם אבימלך.

שני הטעמים מורים על מצב של מנוחה ושלווה אצל בני". ולעומת זאת, השם "חרנה", מורה על מצב הפכי - כפירוש חז"ל ש"חרן" מורה על "חרון אף של עולם".

ואעפ"כ נאמר "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה" - יציאה ממקום ומצב של מנוחה ושלווה למקום ומצב ד"חרון אף של עולם".

ומכאן מענה על שאלה כללית: כיון שהקב"ה נתן לנו תורה ומצוות מידו המלאה והרחבה, בכל פני' שפונים ("וואו מ'גיט זיך נאר א קער") צריכים לקיים א' מרמ"ח מצוות עשה וענפי', או עכ"פ להזהר מא' משס"ה מצוות לא תעשה וענפי' - הי' לו לכלל-הפחות להסיר מאתנו את הדאגות, דאגת הגלות, דאגת הפרנסה, וכיו"ב, כדי שיהי' נקל יותר לקיים המצוות? ויתירה מזה: מוטב הי' שבכלל לא נצטרך לעסוק בעניני העולם, אלא להמצא יותר באהלה של תורה?

על זה מספרת לנו התורה את סדר הנהגתו של יעקב - שבעמדו להקים את בית ישראל נצטווה לצאת מבאר שבע, לצאת גם מהישיבות של שם ועבר, ולילך לחרן "חרון אף של עולם":

קודם שהוצרך להעמיד את עם ישראל - הי' יכול וצריך להמצא ב"באר שבע", מקום של גילוי אלקות במוחש, שקיום המצוות מתאפשר בו בקלות והעבירות בקושי;

אבל בכדי לבנות את בית ישראל - הוצרך לצאת מבאר שבע ולילך לחרן, מקום שאלקות הוא בהעלם והסתר (שהרי אפילו "עולם" סתם הוא - כשמו - מלשון העלם, ומכ"ש "חרון אף של עולם"), שבו מתאפשרות העבירות בקלות יתירה והמצוות בקושי רב, ודוקא שם - עי"ז שעמד בנסינות, זכה לבנות את בית ישראל, "מטתו שלימה" זוהי ההוראה לכאור"א מישראל - שדוקא עי"ז שיש לו נסינות, ומתגבר עליהם ועומד בהם, זוכה לבנות בית יהודי, בית מואר ובית חם.

וממשיך בכתוב סדר הליכתו של יעקב לחרן - הדבר הראשון שעשה בלכתו לחרן - "ויפגע במקום", "לשון תפלה": בצאתו לחרן למצוא זיווגו, הי' לו, לכאורה, ללמוד שפת ומנהגי המדינה, להתלבש במלבושי המדינה וכו' וכו'. ואעפ"כ הניח יעקב כל ענינים אלה, ובמה עסק - בעבודת התפלה.

וההוראה מזה: כשיהודי מתכונן לבנות בית בישראל - יכול לחשוב: בשלמא עד עתה היתה התעסקותו בלימוד התורה, קיום המצוות ותפלה, אבל עכשיו, בצאתו לעולם, עליו להניח את הכל ולהתמסר ללימוד וחיקוי מנהגי המדינה, רדיפה אחר תושבי המדינה, וכיו"ב.

ועל זה באה ההוראה מהנהגתו של יעקב - "ויפגע במקום" - שדוקא עכשיו צריך להתמסר עוד יותר לעבודת התפלה, כי, עבודתו הקודמת שעסק בתומ"צ ובתפלה אינה מספיקה בשביל מצבו עתה, בצאתו לעולם, שצריך לעמוד בנסיונות גדולים שלא בערך להקודמים, ולכן צריך להתפלל ולבקש מהקב"ה שיעמוד בנסיון.

וממשיך בכתוב - "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו", ומפרש רש"י, "עשאן כמין מרזב סביב לראשו שירא מפני חיות רעות": לכאורה אינו מובן הטעם ש"עשאן כמין מרזב סביב לראשו" בלבד, ולא גם סביב לכל שאר האברים - דממה נפשך: אם הי' לו בטחון שהקב"ה ישמור אותו - לא הי' לו לעשות מרזב גם סביב לראשו, ואם לא רצה לסמוך על ענינים שלמעלה מהטבע - הי' לו לעשות מרזב גם סביב לגופו ורגליו?

ויובן בהקדם ביאור הדיוק בלשון הכתוב "יגיע כפיך כי תאכל", "יגיע כפיך" דייקא - שההתעסקות והיגיעה בפרנסה צריכה להיות (לא עם הראש, "יגיע ראשך", אלא) עם הידים ("כפיך") בלבד, ואילו הראש נשאר פנוי, ומונח בתורה ועבודה, ואז ("כש"יגיע כפיך (בלבד) כי תאכל", אבל הראש מונח בתורה ועבודה) - "אשריך וטוב לך" (כסיום הכתוב), ולא רק ברוחניות, אלא גם בגשמיות, כי, ריבוי ההתחכמות והתחבולות בעניני פרנסה ("יגיע ראשך"), לא זו בלבד שאין בהם תועלת, אלא אדרבה, מקלקלים יותר, כמ"ש "לא לחכמים לחם" (כמבואר בכ"מ).

ובנוגע לעניננו: בצאתו לחרן ידע יעקב היטב לאיזה מקום הולך הוא, וידע ששם יצטרך לעבוד לפרנסתו אצל לבן הארמי (טרדות הפרנסה), וידע שגם קודם כואו לחרן, בהיותו בדרך, ישנם חיות רעות (טרדות אפילו בהכנות לפרנסה). וכדי להגן על עצמו שהיציאה לעולם לא תפעל עליו, עשה "מרזב סביב לראשו" - להגן על הראש ששום דבר לא יפגע בו ("צום קאפ זאל קיינער ניט צוטרעטן"), כך שההתעסקותו בפרנסה (עבודתו בבית לבן) וההכנה לזה (הליכה בדרך) תהי' באופן ד"יגיע כפיך" בלבד, ואילו ראשו ישאר מונח בתורה ועבודה.

וזוהי ההוראה לכאו"א מישראל - שבצאתו לעולם צריך להזהר שהראש יהי' מוגן, עי"ז שיהי' מונח בתורה ועבודה, וכשהראש יהי' כדבעי, אזי

תשורה מנישואי הרה"ת יוסף וחייה מושקא גליצנשטיין

במילא יהיו גם הידים והרגלים כדבעי; עסק הפרנסה יהי' ע"פ שולחן ערוך, הנהגת הידים תהי' באופן ש"שמאל (בלבד) דוחה (אבל) ימין מקרבת", והרגליים תהיינה רצות לדבר מצוה.

וענין זה ("מרזב סביב לראשו") עשה יעקב "מאבני המקום" - אבנים דוקא: אבנים - הם סוג הדומם, שאין בהם חיות, ואין בהם אפילו נפש הצומחת, וענינם בעבודה - קבלת עול, ללא שכל, וללא רגש.

והענין בזה - שכדי שהיציאה לעולם לא תפעל עליו, לא מספיק שכל ורגש, אלא צריך קבלת עול מלכות שמים שלימה, ענין הביטול, שמרגיש את עצמו כאבן דומם, כמ"ש "אם לא שויתי ודוממתי", "ונפשי כעפר לכל תהי'".

דומם - אינו יכול להתנענע מעצמו, עד שמישהו לוקח אותו ומעבירו ממקום למקום. וכך צריך להרגיש את עצמו כדומם - עבד פשוט - שהקב"ה נושאו (וצריך להניח את עצמו להנשא) ממקום למקום כדי למלא את הכוונה והשליחות שהוטלה עליו.

וזהו גם תוכן המשך הענין ד"וידר יעקב נדר לאמר אם יהי' אלקים עמדי וגו'" - ההתקשרות להקב"ה ע"י נדר דוקא - שענינו של נדר הוא שגם אם מצד הרצון השכל והרגש לא יהי' עושה את הדבר, מוכרח הוא לעשותו מצד הנדר, מתוך קבלת עול.

והשכר לזה (כפי שמסיים בהפרשה) "והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהי' בית אלקים" - שאף שמדובר אודות אבנים סתם (ובודאי לא כסף וזהב), ויתירה מזה, אפילו לא אבנים שבעיר, אבנים של בית מושב, אלא אבנים שנמצאו באמצע הדרך, מ"מ, נעשו גם הם "בית אלקים", וענינו בעבודה - שגם הדברים הרגילים והפשוטים שלו (דוגמת אבנים סתם שבאמצע הדרך) נעשים חדורים בקדושה, "בית אלקים".

וזוהי ההוראה ומוסר-השכל לכל, ובפרט לחתן וכלה שעומדים לבנות בית בישראל:

בית בישראל צריך להיות "בית אלקים", עי"ז שנעשה חדור בקדושה, היינו, שלא רק הסיודור והחומש שבבית הם קדושים, אלא גם (להבדיל) המזלג והכפית שבבית חדורים בקדושה.

וענין זה נעשה ע"י ההכנה המתאימה, החל מענין התפלה, "ויפגע במקום", וכן "ויקח מאבני המקום וישם מראשותיו", הקפת הראש בענין הקבלת עול

(כנ"ל בארוכה), ועי"ז פועל שלא רק בזמן התפלה, ולא רק בהיותו ער, אלא גם בעת השינה ("וישכב במקום ההוא") נעשה מעמד ומצב ש"זה - המקום שבו נמצא - שער השמים", והבית וכל אשר בו הוא "בית אלקים".

ועפ"ז יש לבאר הטעם שההתקשרות עם התורה בשבת שלפני החתונה היא ע"י עלי' לתורה דוקא, קריאה בתורה ללא פירוש כלל - שבוה מודגש שההכנה לנישואין ע"י ההתקשרות עם התורה היא (לא מצד השכל, לימוד מתוך הבנה והשגה, אלא) מתוך קבלת עול, שמתבטאת בקריאת אותיות התורה ללא פירוש כלל, וזוהי ההכנה המתאימה לבנין בית בישראל באופן ד"בית אלקים".

(תורת מנחם ח"ב ע' 99)

אודות יום השבת איתא בזהר ש"מיני' מתברכין כולהו יומין", היינו, שכל ימי השבוע שלאחרי השבת מקבלים ברכה וחיות מיום השבת שלפניהם.

וזהו אחד הטעמים להמנהג שהחתן עולה לתורה לפני החתונה (לא ביום הקריאה הסמוך לחתונה, אלא) ביום השבת דוקא כיון שיום עלי' לתורה ענינו המשכת תוספת חיות נצחית דקדושה (נוסף על הקדושה שנמשכת מלמעלה מצד ענינו של יום השבת ש"מקדשא וקיימא") - כמודגש בנוסח הברכה שלאחרי העלי' לתורה: "וחיי עולם נטע בתוכנו", עי"ז ש"נתן לנו תורת אמת", כי, חיים אמיתיים בלי הפסק ("חיי עולם") הם מצד קדושה ("תורת אמת") שהיא אין-סוף. ולכן העלי' לתורה בשבת שלפני החתונה היא נתינת-כח להחתונה - שתהי' באופן ד"בנין עדי עד", דור ישרים יבורך, בנים ובני בנים עוסקים בתומ"צ, כידוע שע"ז נתגלה כח האין סוף שבנבראים.

ונתינת כח מיוחדת אצל מי שזוכה לעלות לתורה בחדר כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שבו התפלל ולמד, ובו התקשר עם בחי' היחידה דכו"כ מישראל שקיבל ל"יחידות" - שע"ז ניתוסף עוד יותר בהענין ד"חיי עולם נטע בתוכנו", חיים אמיתיים בלי הפסק, להיותם חדורים בקדושה שהיא אין-סוף.

(תורת מנחם ח"א ע' 119, 125)

עליה לתורה בפר' "ואברהם זקן"

(ראה אנצ' תלמודית כרך יח ס"ע שלט ואילך. וש"נ)

יש מנהג בקהילות הספרדים (והובא בתשובות) שהחתן עולה לתורה בפרשת "ואברהם זקן". וטעם הדבר - לפי שכל ההשפעות נמשכים ע"י התורה, כמאמר "קוב"ה אסתכל באורייתא וברא עלמא", וכמו בכללות הבריאה, כך גם בנוגע לכל פרט, ולכן קורין לחתן בפרשת "ואברהם זקן", כדי להמשיך את כל הענינים המבוארים בפרשה זו - "וה' ברך את אברהם בכל".

(תורת מנחם חכ"ג ע' 113)

'שמירה' קודם החתונה

אין על החתן להימצא ביחידות מספר ימים לפני הנישואין

בתקופה שקדמה לנישואיו היה שרוי יצחק בגן עדן כדי להישמר מ"ע"ן הרע". וכדרשת רז"ל בילקוט על הכתוב: "ויצא יצחק לשוח", מהיכן יצא? - מגן עדן, "וירא והנה גמלים באים ותשא רבקה" גו'.

דוגמת האמור מצויה גם בכל אדם קודם נישואיו, כפי ההוראה של כ"ק מו"ח אדמו"ר, שאין על חתן להימצא ביחידות החל ממספר ימים לפני הנישואין - הוא לא נקב מספר מדויק - משום שמירה.

בפרקי דרבי אליעזר (ס"פ ט"ז) כתוב שאין על החתן להימצא בלי ליווי, אלא שמשם משמע שטעם הדבר הוא משום כבודו, דבר שאינו שייך אלא לאחר הנישואין, ואילו מפי הרבי שמעתי שאין על החתן להימצא ביחידות גם ימים מועטים קודם לנישואין - משום שמירה.

הקשר שבין הנישואין לבחינת גן-עדן מוצא את ביטויו גם בכרכות הנישואין - "שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן עדן מקדם".

אפשר להסביר את הקשר, על פי הידוע שגן עדן אינו סובל רע, ובהתאם

6) וראה גם בת"מ ח"ז ע' 182 שהחתונה הראשונה שמסופר אודותה בתורה מצוי' בפרשה זו.

יום רביעי י"ג סיון ה'תש"ע

למבואר שגירוש אדם הראשון מגן-עדן אחר החטא, היה משום שגן-עדן אינו סובל רע..

לפי זה יובן הצד השווה שבענין הנישואין וגן עדן. הנישואין הם ענין של בנין עדי עד, ולמטרה זו יש להקדים ענין עילאי לגמרי, שאינו סובל מציאות של רע, כדי לשלול את החשש של "ואכל וחי לעולם", ורק זה מביא, שהנישואין יהיו לבנין עדי עד, נצחי, אמת לאמתו.

ומעין זה, בכל אדם לפני הנישואין יש צורך בשמירה, כפי המבואר ענין השמירה בכמה מקומות, והיא גורמת "בנין עדי עד" - "שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצירך בגן-עדן מקדם".

(לקו"ש (מתורגם ללה"ק) ח"א ע' 44)

■ ■ ■

יום החתונה

תענית ביום החופה

מנהג תענית החתן וכלה ביום החתונה

נהגו שהחתן והכלה מתענין ביום חופתן.

(ל' הרמ"א שו"ע אה"ע סס"א ס"א)

כמה טעמים נאמרות ע"ז ש"נהגו שהחתן והכלה מתענין ביום חופתן":
(א) "דהוי סליחה דידהו שנמחלין עוונותיהן ויום כפור דידהו"; (ב) "שמא ישתכרו ולא יהי' דעתן מיושבת עליהן בשעת הקידושין"; (ג) "מפני שמצוה חביבה עליהם (לכן נוהגין) כדרך שעושין חסידים הראשונים שהיו מתענין על מצוה החביבה כגון לולב ושאר דברים".

והנה פשוט דלכו"ע (גם הפוסקים שנקטו הטעם הב' והג') הרי יום החופה הוא יום מחילה וסליחה להחתן והכלה, כפשטות דרשת רז"ל בירושלמי⁷ ומדרש שמואל.

ולפ"ז צ"ל, שהפוסקים שנתנו טעמים אחרים להתענית סבירא להו שמחילתם של החו"כ אינה תלוי' בתשובה ותענית של תשובה, אלא המחילה באה ע"י הנשואין לבד.

7) בירושלמי בכורים פ"ג ה"ג (ועד"ז במדרש שמואל רפ"ז - בשינויים קלים) איתא: חכם, חתן, נשיא, גדולה מכפרת . . . חכם, מפני שיבה תקום והדרת פני זקן, מה כתיב בתרי' וכי יגור אתכם גר גו' מה הגר מוחלין לו על כל עוונותיו אף חכם שנתמנה מוחלין לו על כל עוונותיו; חתן, וילך עשו אל ישמעאל ויקח את מחלת בת ישמעאל וכי מחלת שמה והלא בשמת שמה אלא שנמחלו לו כל עוונותיו; נשיא, בן שנה שאול במלכו וכי בן שנה הי' אלא שנמחלו לו (על) כל עוונותיו.

ומכיון שלכו"ע יום חופתם של החתן והכלה הוי יום מחילה וסליחה (ע"ד יום כיפור), יש לומר, שהמחלוקת בין הטעמים הנ"ל שבפוסקים - אם זקוקים לתענית של תשובה בשביל הכפרה - היא בדוגמת הפלוגתא שמצינו בענין כפרת יום הכפורים: לדעת רבי בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה יוה"כ מכפר, דעיצומו של יוה"כ מכפר, ולדעת רבנן - רק אם עשה תשובה יוה"כ מכפר.

ועד"ז הוא בנדו"ד, דהאומרים דמתענין משום דהוי יום סליחה ויו"כ דידהו, ס"ל דחתן וכלה צריכים עשיית תשובה לכפרתן, דזהו תוכן "תענית של תשובה" (כמ"ש הרמב"ם דהצום הוא "כדי לעורר הלבבות לפתוח דרכי התשובה"), ואלו שנקטו הטעם הב' והג' הנ"ל - ס"ל דהכפרה היא מצד עיצומו של יום (חופתן), ע"ד דעת רבי (הנ"ל) בנוגע ליוה"כ.

אמנם אפילו לרבנן, דס"ל שאין יו"כ מכפר בלי תשובה, מוכח מדברי הרמב"ם דאין הכפרה באה מהתשובה, אלא מעיצומו של יום הכפורים, אלא שעיצומו של יוה"כ מכפר דוקא כאשר ישנה תשובת האדם.

ויתירה מזו: מזה שכתב הרמב"ם "עיצומו של יום הכפורים מכפר לשבים" ולא אמר "מכפר עם התשובה" וכיו"ב, מוכח דלדעת הרמב"ם מועילה כפרת עיצומו של היום גם לזה שלא עשה תשובה (גמורה) על חטאיו (תשובה עם כל גדר' ותנאי' - חרטה על העבר וקבלה טובה על להבא בוידוי דברים), אלא שהוא נמצא רק בתנועה וגדר של "שב", ששב ופונה לה'.

וע"פ זה נמצא שיש ג' שיטות באופן הסליחה ומחילה דיו"כ ויחסה לתשובה:

(א) דעת רבי שאין צריך לתשובה בשביל הסליחה; (ב) דעת רבנן (בפשטות) שצריך תשובה ממש; (ג) שיטת הרמב"ם (לפי פירושו בדעת רבנן) שצ"ל תנועה של שיבה, אבל לא מעשה תשובה ממש.⁸

8) עפ"ז מובן הטעם לזה שנרמז בכתוב ענין זה ד"חתן מוחלין לו כל עוונותיו" בנשואי עשו עם בת ישמעאל ("ולמד הטעם מכאן"), כי גדר זה דכפרה ומחילה מצד ענין הנשואין יתכן רק בישראל, לא בעכו"ם:

כשם שהכפרה דעיצומו של יום הכפורים לכלל ישראל שהוא כמ"ש "כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם לפני ה' תטהרו", פועל על האדם היציאה מחטאיו, די"ל הטעם שהוא כיון דכאו"א מישראל רוצה לעשות כל המצות - עד"ז הוא ביום כפור פרטי דחתן (וכלה) אשר נושא אשה והולך לקיים מצוה רבה דפו"ר, הרי זה פעולת הנשמה קדושה שלו, ולכן זה גורם למחילת עוונותיו, משא"כ בעכו"ם. ולכן רמזה התורה ענין זה בעשו דוקא, כי עשו הי' בנו דיצחק, הי' לו דין ישראל, כדאינא בגמ' דעשו ישראל מומר הוי, משא"כ אלו שמסופר אודות נישואיהם בדורות שלפנ"ז, הרי לא הי' להם דין ישראל. (לקו"ש ח"ל ע' 167, ולגבי ישמעאל - ראה בלקו"ש חט"ו ע' 192 וש"נ)

ויש לומר, שמעין שלש שיטות אלו ביו"כ הן ג' השיטות הנ"ל בגדר הסליחה ומחילה ביום החופה:

לפי הטעם שהתענית היא רק בשביל צלילות הדעת בשעת הקנין - נמצא שאין לסליחה כל קשר עם התענית; לפי הטעם דהוי תענית של תשובה - ה"ז כמו יו"כ לדעת רבנן (בפשטות); ולפי הטעם שהתענית הוא משום חביבות המצוה, י"ל שהוא ע"ד שיטת הרמב"ם ביו"כ - שהרי סו"ס אף שהתענית אינו לתשובה, הרי בחביבות של מצוות הקב"ה - יש בה קירוב ושיבה להקב"ה.

(לקוטי שיחות ח"ל ע' 164 ואילך)

...

קבלת פנים

חזרת המאמר 'לכה דודי'

כדאי ונכון אשר בכל חתונה של אנ"ש, המקושרים והשייכים כו', הנה קודם החופה יחזרו (החתן בעצמו או מישהו מהנוכחים) את המאמר לכה דודי, שיש בו חלק מכל רבותינו נשיאינו, מכ"ק מו"ח אדמו"ר ולמעלה הימנו.

(תורת מנחם ח"ה ע' 218)

בחתונה שלי - טרם שפתח כ"ק מו"ח אדמו"ר באמירת המאמר לכה דודי, אמר: ידוע ומפורסם אשר בעת שמחת נישואין באים נשמות האבות מן העולם האמת, עד ג' דורות למפרע - הרי זה בכל ישראל, וישנם כאלה (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר, שאי אפשר לומר הלשון "אנשים) פרטיים",

9) וראה שם ע' 219: ויש להוסיף, שענין זה שייך לא רק לאנ"ש, אלא גם לכל שאר חוגי בני ישראל, גם "עולם'שע", שגם בהחתונות שלהם כדאי שיחזרו את המאמר לכה דודי, כי, - (כ"ק אדמו"ר שליט"א הפסיק ואמר בבת שחוק): אם נמצאים כאן "עולם'שע אידן", מקוה אני שלא יקפידו, אבל, גם אם יקפידו, מוכרחני לומר את הענין כפי שהוא לאמיתתו - כל בני ישראל, יהיו מי שיהיו, המשכת חיותם היא ע"י הנשיאים, כמבואר בתניא ש"ניקת וחיות נפש רוח ונשמה של עמי הארץ הוא מנפש רוח ונשמה של הצדיקים והחכמים ראשי בני ישראל שבדורם", כשם ש"ניקת הצפרנים וחיותם נמשכת מהמוח שבראש", ועד שאפילו אלה שמנגדים כו' מקבלים גם הם חיותם ע"י הנשיאים.

כיון שמשמעות הדברים שהמדובר הוא אודות (אנשים) כלליים דוקא שאצלם באים יותר ויותר דורות למפרע.

ובתור הזמנה לנשמות הצדיקים כו' - יאמר עתה מאמר חסידות שחלק ממנו הוא מאדמו"ר הזקן, חלק מאדמו"ר האמצעי, חלק מהצמח-צדק, חלק מבנו של הצמח-צדק זקנה של הכלה, חלק מבנו של הצמח-צדק אבי זקנו של החתן, וחלק מאדמו"ר מהורש"ב נ"ע, זקנה של הכלה.

- ובודאי ה' במאמר זה גם ענינים משלו ("זיינער - דעם רבי'נס - א איגענער ענין"), אף שלא אמר זאת בפירוש. ואע"פ שלא הי' צריך להזמין את עצמו, כיון שהי' נוכח שם, מ"מ, הסדר הוא שכל הענינים נמשכים ע"י הצינור דתורה.

(תורת מנחם שם)

לא לקצר המאמר

מזה מובן ג"כ שאין מקום כלל לקצר את המאמר או לחזור רק חלק ממנו, ובפרט שלא נסמן בהמאמר החלק של נשיא זה והחלק של נשיא זה, וכשיקצרו או יאמרו רק חלק, הרי אין ידוע מה שיחסר עי"ז ובכל אופן ברור שחסר.

(אג"ק חי"ז ע' צח)

שלא להפטיק אמירתו, אלא יסיים ויתחיל שוב

ובמקומות שנהגו שמפטיקים באמצע המאמר¹⁰, בכלל כבר אמרו שמנהג זה יש לבטלו, שהרי הוא היפך כבוד התורה, אף שמלמדים זכות משום שלא לבייש את מי שאין לו, הרי כבר הי' מעשה בפולין ואז הורה כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבמקום שרוצים דוקא לקיים המנהג, הנה יחזור מקודם המאמר כולו, ואחרי כן יתחיל עוד הפעם ויפסיקוהו אז.

(אג"ק שם)

■ ■ ■

10 וראה ב"מבית חיינו" גליון 92 (כד סיון ה'תנש"א) הוראת הרבי לפרסם ענין זה, שיתחיל שוב ויפסיקוהו.

החופה

הינומא על פני הכלה

מנהג ישראל (תורה היא) שתחילה ישנו ענין ה"באדעקעניש", שהחתן מכסה את פני הכלה בצעיף, שזהו"ע של מקיף¹¹, ולאחרי כן נותן החתן לכלה טבעת, שזהו ג"כ ענין של מקיף - שזהו המקיפים הפרטיים של הכלה; ונוסף לזה ישנו ענין החופה, שזהו המקיף הכללי על החתן והכלה יחדיו. וכללות ענין המקיף - שהו"ע חיצוני - הוא הכנה להיחוד הפנימי.

(תורת מנחם ח"ה ע' 217)

שושבינין - איש ואשה

איצט געווען פרעמד און ווייט איינער פון צווייטן, און דערפאר איז פאר זיי שווער (מצד הבושה וכו') צו איבערשטעלן זיך מיטאמאל אין א מצב פון קירוב וכו' ביי זייער חתונה - דעריבער דארפן זיי האבן דעם סיוע פון שושבינין, וועלכע זיינען רעים צו דעם חתן און צו דער כלה, כדי זיי תומך זיין, מחזק און מעודד זיין אין דעם קירוב זל"ז.

און דאס איז דער טעם אויפן מנהג ישראל אז די שושבינין זאלן זיין אן איש ואשה - און זוג נשוי - ווארום ס'איז מובן ופשוט, אז אויף צו

11) ראה לקו"ת שה"ש דף מז,ד.

מעורר זיין דעם חתן איז מתאים אן איש, און א נשוי, וועלכער איז שוין דורכגעגאנגען ענין הנישואין; ועד"ז די שושבינה פאר דער כלה - אן אשה נשואה.

אלע ענינים דלמטה ווערן נשתלשל פון זייער שורש למעלה - עד"ז בעניננו:

דער ענין פון שושבינין דאיש ואשה בא א חתן וכלה דא למטה, נעמט זיך דערפון וואס אזוי איז דאס געווען בא חתן וכלה בשרשם ועיקרם - די נישואין פון הקב"ה (כביכול) מיט אידן, ביום חתונתו זה מתן תורה, זיינען געווען דערביי צוויי שושבינין: שושבינא דמלכא - משה, שושבינא דמטרוניתא - אהרן;

משה איז דער שושבין מצד החתן - ער איז מקרב און ממשיך אלקות מלמעלה למטה צו אידן (בדוגמא, כביכול, ווי דער שושבין של החתן וועלכער פירט דעם חתן צו דער כלה); און אהרן איז דער שושבין מצד הכלה - ער איז מעלה און מקרב אידן מלמטה למעלה, ביז אז זיי זאלן נתייחד ווערן מיטן אויבערשטן (בדוגמא צו דער שושבינה פון דער כלה וועלכע פירט איר צום חתן).

און דער צורך פון די שושבינין ביי דעם יחוד פון הקב"ה מיט אידן איז מפני זה וואס די נשמה פון א אידן, איז ירדה בריחוק גדול מאיגרא רמא לבירא עמיקתא אינעם העלם והסתר פון וועלט, און עס איז דא דער הרגש הבושה והיראה (בעת הקירוב) פון גדלות האל, דער רוממות פון דעם אויבערשטן.

און דעריבער דארף מען האבן א שושבין מצד ה"כלה", מצד אידן, וואס מדריגתו וענינו ופעולתו איז בחי' אשה (עושה רצון בעלה) - צו מעלה זיין די אידן צום אויבערשטן; און א שושבין מצד החתן, וואס מדריגתו וענינו ופעולתו איז בחי' איש (והוא ימשול בך) - צו ממשיך זיין אלקות מלמעלה למטה צו און אין אידן.

און דאס איז אויך דער טעם וואס די שושבינין זיינען פארבונדן מיט דער שמחה בעת הנישואין, ווארום דער ענין השמחה נעמט זיך דערפון וואס עס טוט זיך אויף א דבר חדש - און דאס איז דער ענין פון א חתונה: ווען אן איש און אשה, וועלכע זיינען געווען אפגעטיילט און ווייט איינער פון צווייטן פון זינט זיי זיינען געבארן געווארן (ווארום בעצם איז דאך יעדער איינער א פלג גופא) - און די שושבינין ברענגען זיי צוזאמען, צו

תשורה מנישואי הרה"ת יוסף וחייה מושקא גליצנשטיין

א קירוב ויחוד - רופט עס ארויס א שמחה נפלאה.

ועד"ז ברוחניות הענינים: מצד ירידתה למטה, איז די נשמה געווארן (כאילו ווי) נפרד ורחוק פון דעם מצב און דרגא פון איר יחוד ודביקות מיטן אויבערשטן, ווי די נשמות בהיותן למעלה; און ווען אידן ווי זיי געפינען זיך למטה ווערן דבוק ומיוחד מיטן אויבערשטן דורך תורה ומצוות (און זיי זיינען מברר ומעלה די ענינים הגשמיים, די ניצוצות הקדושה וואס ירדו ממדריגתם ונתרחקו און געפינען זיך למטה אין זיי) - ווערט דורכדעם אויפגעטאן א שמחה נפלאה.

ו"ל אז דאס איז דער טעם וואס מתן תורה ווערט אנגערופן "יום חתונתו וביום שמחת לכו": פאר מ"ת איז געווען די גזירה אז "עליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים"; און במ"ת, ווען עס איז געווען די חופה וקידושין פון דעם אויבערשטן מיט אידן, איז בטל געווארן די גזירה, עס איז געווארן דער חיבור ויחוד פון דעם אויבערשטן מיט אידן ווי אידן געפינען זיך אין וועלט דא למטה, (ועל ידם מיט כל עניני העולם), און דערפאר איז דאס - "שמחת לכו".

(לקוטי שיחות חכ"ב ע' 61)

■ ■ ■

אשה מעוברת לא תהיה שושבינה¹²

שטייט אין ספרים, אז די ביידע מנהגים בשייכות צו אן אשה מעוברת - אז זי זאל ניט זיין א "קוואטערין" (ביי א ברית מילה) און ניט קיין "שושבינה" (בא א חופה) - "חד מנהגא הוא". עפ"ז איז פארשטאנדיק, אז דער טעם פון די ביידע מנהגים איז אויך חד הוא.

ויש לומר דער ביאור בפשטות: מען געפינט אין שו"ע בקשר צום "מנהג כפרות בערב יום כפור", אז (בנוסף צו דער תרנגולת לכפרה פאר זיך) נעמט אן אשה מעוברת אויך א תרנגול לכפרה פארן עובר. ס'איז נאר

12) הביאור בהשיחה לא בא לקבוע ולהכריח שכצ"ל המנהג שמעוברת לא תהי' שושבינה און קוואטערין, כ"א רק להסביר טעם המנהג - לדעת אלה שנוהגין כן. לא עלתה בידי לברר מנהג חב"ד בזה. והרי צער גדול הוא לאם המעוברת שלא תהי' שושבינה בחתונת בנה או בתה וכיו"ב (וגם - מילתא דתמי' רבתי). משא"כ באם תסובב גם היא (ובעלה) את החו"כ ועוד זוג (נוסף על הורי הכלה) וכלפי שמיא גליא מי מהם בגדר שושבינים ממש. (לקו"ש חכ"ב ע' 58 הע' 29).

וואס אין דעם גופא זיינען פאראן צוויי דיעות, צי ס'איז גענוג תרנגול אחד ותרנגולת אחת, ווייל אויב דער עובר איז א נקבה איז גענוג איין תרנגולת פאר דער מוטער און דעם עובר צוזאמען (ווארום צוויי אנשים מתכפרים דורך איין תרנגול און צוויי נשים - דורך איין תרנגולת); אדער מ'דארף האבן דריי עופות - צוויי תרנגולות און איין תרנגול; איין תרנגולת פאר דער מוטער, און א תרנגול ותרנגולת "בשביל ספק הולד".

און אזוי איז דער מנהג, ווי דער מנהג האריז"ל אז מעוברת נעמט דריי עופות. עפ"ז איז מובן בעניננו - די צוויי מנהגים הנ"ל בקשר צו אן אשה מעוברת:

מנהג ישראל איז, אז סיי די שושבינין פון חתן וכלה סיי די קוואטערס ביי א ברית מילה - זאלן זיין דוקא צוויי - אן איש ואשה (אדער צוויי פון יעדערן). און דערפאר איז דער מנהג ישראל ניט צו נעמען אן אשה מעוברת, ווייל דאמאלס איז דא נאך איינער - הולד (והראי', דער ולד דארף האבן א כפרה פאר זיך); ובמילא קומט אויס אז דא זיינען דריי שושבינין אדער קוואטערס, און עס איז אויך ניט בשווה מספר האנשים והנשים, וואס עס קען זיין אז אויך דאס איז נוגע.

לכאורה קען מען אויף דעם פרעגן: די אונטערפירערין דער קוואטערין איז די מוטער (ניט דער עובר) - מיט וואס איז דאס אנדערש ווי ווען עס שטייען אונטער דער חופה נאך ווער, וואס מען איז ניט מקפיד אויף דעם.

איז דער חילוק בפשטות: די אנדערע זיינען דארט ניט אלס שושבינין אדער קוואטער. משא"כ דער עובר, וואס איז א טייל פון דער מוטער, איז ער אויך במילא אלס (א טייל פון) קוואטער אדער שושבינה.

(ולהעיר עד"ז אין הלכה: דער דין "נמצא א' מהם קרוב או פסול עדותן בטילה" איז דוקא ווען זיי זענען פאראייניקט אלע אלס עדות - "נתכוונו כולם להעיד", אדער אז זיי זיינען (אויך) געקומען אין ב"ד להעיד; אבער ווען דער קרוב או פסול האט בשעת הראי' ניט מכין געווען להעיד וכיו"ב, איז עדותן (פון די אנדערע כשר'ע עדות) ניט בטלה, ווייל דער קרוב או פסול זיינען ניט אין דעם גדר פון אן עד).

כד דייקת שפיר אין דעם ענין הנ"ל י"ל עוד: פון מנהג כפרות הנ"ל בנוגע אן אשה מעוברת, איז מובן - ניט אז דער עובר ווערט פאררעכנט אלס באזונדערע מציאות - ווארום אויב אזוי איז ניט פארשטנדיק; וואס

תשורה מנישואי הרה"ת יוסף וחייה מושקא גליצנשטיין

פאר "כפרה" (וכיו"ב) דארף האבן אן עובר במעי אמו? - נאר אז דער עובר איז משנה מציאות אמו, מוסיף אין איר מציאות באופן אז זי אליין ווערט גערעכנט ווי צוויי (דריי), און דעריבער דארף איר כפרה (אלס אן אשה מעוברת) באשטיין פון צוויי (און לויט דער צווייטער דיעה מצד דעם ספק פון דריי עופות).

וי"ל הסברה בזה: ווען די מעוברת האט געגעסן דבר האסור און עס איז געווארן דם ובשר מבשרה און צריכה כפרה - איז אכילתה געווארן דם כו' פון לב האשה און פון לב העובר וכו'.

בסגנון אחר, כולל יותר: טאן א זאך וואס צריך כפרה קומט ע"י האדם וועלכער באשטייט פון אלע זיינע אברים וכו' וכולם מתכפרים. און אויב דאס איז אן אשה מעוברת האט זי אויך כל חלקי העובר בתוך (נאך אירער א) ירך שזקוקים לכפרה.

דאס הייסט, אז דאס וואס זי נעמט א תרנגול שמא תלד זכר, איז ניט דערפאר ווייל דער תרנגול איז כפרה פאר דעם עובר (טאמער איז ער א זכר), נאר דורך דעם וואס "תלד זכר" איז איגלאי מילתא אז זייענדיק א מעוברת איז איר מציאות געווען אזא, וואס פאדערט אויך א תרנגול לכפרה.

ועפ"ז איז מובן, אז דאס וואס מ'נעמט ניט קיין אשה מעוברת אלס שושבינה אדער קוואטערין, איז ניט ווייל דער עובר (פאר זיך) איז א דריטער (שושבין אדער קוואטער), נאר ווייל די אשה מעוברת עצמה ווערט גערעכנט מער ווי אשה אחת, וכו"ל.

(לקוטי שיחות חכ"ב ע' 58)

■ ■ ■

סיבוב הכלה סביב החתן

מנהג ישראל שלוקחים את החתן ואת הכלה אל החופה, ותחת החופה סובבת הכלה את החתן¹³, והחתן נותן לה טבעת ומקדשה בטבעת זו.

(ולהעיר, שמעיקר הדין אין צורך לקדש בטבעת דוקא, ובגמרא ובהלכה)

¹³ "הטעם שמעמידין החתן תחת החופה ביום חתונתו, כי החופה הוא בח' מקיף וכל מה שיעסוק בעבודת ה' עד ימי חייו נמשך לו ממקיף בעת הזאת ולכן צריך לקשר מחשבתו בה' או שע"י כן ימשיך ממקיף אז כו', וד"ל. תקע"ח" (מאמרי אדה"א דרושי חתונה ח"ב בסופו ע' תשכח).

לא מצינו קידושין בטבעת דוקא, כי אם, בכסף ובשוה כסף, אבל, כבר נהגו ישראל לקדש בטבעת, ומקור הדברים הוא בתיקוני זהר, שקידושין הם בטבעת דוקא שהיא כעין מ"ם סתומה).

והענין בזה: בנוגע לענין הנישואין נאמר ש"קשה לזווגם כקריעת ים סוף", ולכן כדי לפעול זאת, יש צורך בהמשכה מבחי' נעלית ביותר, בחינת המקיף דוקא.

וכיון שבענין הנישואין (שתכליתם היחוד וההולדה כו') ישנם ג' שותפים, ג' שותפים הן באדם, הקב"ה ואביו ואמו" - צריך להיות ג' מקיפים: המקיף הכלה, המקיף דהחתן, והמקיף דהקב"ה.

ועפ"ז יש לבאר תוכן המנהג הנ"ל: הכלה סובבת את החתן - הו"ע המקיף שנותנת הכלה, שזוהי ההתמסרות שלה מצד בחי' המקיף לבנות בית בישראל על יסודי התומ"צ:

החתן נותן טבעת (עגולה) לכלה - הו"ע המקיף שנותן החתן, שזוהי ההתמסרות שלו מצד בחי' המקיף לבנות בית בישראל על יסודי התומ"צ:

ובתור נתינת-כח להחתן והכלה שיוכלו להתמסר מצד בחי' המקיף שלהם לבנות בית בישראל על יסודי התומ"צ - מולכים את החתן והכלה אל החופה - שהו"ע המקיף שנותן הקב"ה, בחי' מקיף העליון שלמעלה מסדר השתלשלות, ועי"ז יהי' ביתם בנין עדי עד, על יסודי התומ"צ¹⁴, ותומשך להם הצלחה מופלגה גם בגשמיות.

(תורת מנחם ח"ג ע' 293)

- קטע זה מסר כ"ק אדמו"ר בתור הוספה ללקו"ש יתרו (י"ח שבט) ה'תשמ"ח, (ונדפס בלקו"ש חל"א ע' 261), עם הקדמה זו: ז"ע הגיע לידינו ביכל כתב יד מעתיק הכולל דרושי ומאמרי כ"ק אדמו"ר האמצעי, ולתועלת הרבים מועתק הרשום שם (דף פו, ב): ובשולי העמ' ניתוסף: ולהעיר מפרז"ל עה"פ בפרשתנו ויתיצבו בתחתית ההר (יט, יז) שכפה עליהם הר כגיגית (חופה) שלפני מ"ת (קידושין) - שעי"ז באו לביטול ומס"נ ורצון ואהבה כו' לתכה"י (תרא' מג"א צח, סע"ד - וראה פרש"י עה"ת שם. שבת פה, א. ועוד).

14 לתועלת המעיינים, נקבצו כאן הערות משולי הגליון בשיחה שם: להעיר מלקו"ת שה"ש מז, ד: "טעם למנהג שנהגו שמתחילה החתן פורס סודר על הכלה הנקרא דעקטון שזוהו כעין חופה של הכלה בפ"ע".

ראה אוה"ת ברכה ע' א'תתמה: "טבעת קידושין שהוא דבר עגול . . מורה על היות ההמשכה מבחי' סוכ"ע שהוא בחי' מקיף" (וראה שם בהמשך הענין - ההפרש בין המקיף דטבעת להמקיף דחופה).

ראה לקו"ת שם, ב: "החתן והכלה הם ב' הפכים . . ע"ז יש בחי' חופה שלמעלה משניהם שהוא מקיף עליהם מבחי' סוכ"ע, וע"י הארת המקיף שלמעלה משניהם יכולים להתחבר יחד". וראה אנ"ק חכ"א ע' קלב.

תשורה מנישואי הרה"ת יוסף וחייה מושקא גליצנשטיין

במענה לשאלתך אודות חשיבות המנהג בטקס הנישואין בו הכלה סובבת את החתן שבע פעמים תחת החופה.

התשובה לשאלה זו, כך נראה לי, חייבת להקיף את שאלות המשנה הבאות:
(1) חשיבות הסיבוב, (2) החזרה עליו שבע פעמים, (3) הכלה סובבת את החתן ולא להיפך, (4) הכלה חוברת אל החתן ועומדת לצידו בתוך אותו המעגל.

אני בטוח כי המובא לקמן יוכל לתת לך תשובה מספקת.

בזוהר (חלק ג', ז.ב.) נקבע שהנישואין, איחודם של שני אישים נבדלים, הינם למעשה איחוד של שני חצאים מאותה הנשמה. כל אחד, בלידתו, מתיק¹⁵ רק חצי מאותה הנשמה שתהיה לאחת ותושלם רק בקשר נישואין ע"י חופה וקידושין.

לכן הנישואים מהווים את אחת החוויות המרגשות ביותר עבור הכלה והחתן, היות ונשמותיהם הנכבדות מצאו לבסוף את החצי האחר. משהו משמחה זו חווים, ע"ד ההמחשה, באיחודם מחדש של שתי קרובים או חברים אוהבים שהיו נפרדים למשך עשורים.

במידה מסוימת, מכיוון שכך, הנישואים מסמנים את תחילתם של חיים שלמים ומלאים, בעוד החיים בטרם הנישואין של הכלה או החתן יכולים להיחשב כתקופת הכנה.

האיחוד של שני חלקי אותה הנשמה אינו ייחוד של שני חצאים זהים העושים שלם אחד. הם משלימים האחד את השני כל אחד מהם מעשיר את השני בכוחות ומעלות אשר עד כה לא הוחזקו על ידו או על ידה כיוון שבין החלק ה"גברי" ו"הנשי" של הנשמות יש הבדלים בסיסים, המשקפים, בהסתכלות רחבה, את הבדלי האופי בין המינים. אחד מאותם השינויים הוא במה שקראו חכמינו "דרכו של אדם לכבוש", לדוגמא הנטי'ה של הגבר לכבוש מעוזים חדשים (בעסקים, מקצוע, מדע וכו') מחוץ לביתו. מעלה זו בדרך כלל לא נמצאת באשה. לאידך, האישה נקראת בספרות הקדושה לנו "עקרת הבית", כיוון שדווקא בתוככי הבית אישיותה ומעלותיה הפנימיים ביותר מייטיבים למצוא את ביטויים (תהילים מ"ה, י"ד).

הוזכר מוקדם יותר שנישואים, במידה כל שהיא, מסמנים את תחילתם של חיים שלמים. טקס הנישואין, משקף זאת ע"י רמיזה לתחילתם של כל

15 אין כאן הכוונה, כמובן, שהמדובר בחצי נשמה בכל מובן, אלא רק בנוגע לכמה מובנים. בהקמת בית, היחיד הינו רק "חצי", ונשמתו כמו"כ היא "חצי".

החיים, במיוחד חיי האנוש. גם ברכות הנישואין מתחילים עם התייחסות לבריאתו של האדם הראשון, האישה הראשונה ונישואיהם.

מאז בריאת העולם, חיי האנוש התבססו על מעגל של שבעה ימים. ה' יצר את העולם בשישה ימים וקידש את השביעי כיום מנוחה. האדם נצטווה אז לעבוד בששה מימות השבוע, אך להקדיש את השביעי כשבת לה'.

כאשר עומד יהודי לייסד בית ולהתחיל בחיים שלמים, מן הראוי כי עקרונות היסוד לחיים מאושרים יוצגו תוך כדי טקס הנישואין. לפיכך ישנם "שבעת ימי המשתה", ו"שבע ברכות". כל הנ"ל מביא אותנו לשבעת הסיבובים של הכלה סביב החתן¹⁶.

בהשראת הדברים האמורים לעיל, וכן ההערות שהקדמנו בנוגע להבדלי האופי הבסיסים בין זכר לנקבה, לטקס של שבעת הסיבובים שעושה הכלה סביב החתן, מוצא ההסבר הבא:

החתן אשר לוקח היוזמה¹⁷ בהבאת האיחוד לכדי הפרי'ה, נמצא בראשונה במרכז הבית היהודי החדש. הוא הראשון לתפוס את מקומו תחת החופה. כאשר מוליכים את הכלה לחופה, היא נגשת ליצור מעגל סביב החתן. דבר זה מייצג שרטוט (בשטח) של העולם האישי שלהם בתוככי העולם החיצוני, עם בעלה לעתיד במרכזו. היא ממשיכה לעשות סיבוב אחר סיבוב שבע פעמים, ובכך מייצגת שהיא "עקרת הבית". היא מייסדת בנין שיושלם ביום הראשון של כל שבוע שיבוא, והשני, השלישי וכו', עד סוף כל הזמנים והעונות- בניין קיים ונצחי (כאינסופיותו של "המעגל"). תרומתה האישית לאיחוד מקודש זה רמוזה גם כן בעובדה שהיא זאת שעושה את הסיבובים סביב החתן.

לאחר השלמת שבעת הסיבובים, היא נעמדת לצד בעלה לעתיד במרכז המעגל.

מאחר שבהכנות לבניית ביתם, שניהם, הבעל ואשתו, יוצרים את המרכז. מעתה ואילך, במשך כל הטקס יוצרים גם הכלה וגם החתן את מרכז הטקס המקודש, כמלך ומלכה המוקפים בפמליית כבוד. חייהם מתאחדים לחיים מלאים ושמחים, המיוסדים על תורה אחת שניתנה ע"י ה' אחד.

(מכתב מא' דר"ח תמוז ה'תש"י - תרגום מאנגלית)

16 ראה גם ב'תורת מנחם - התוועדויות' ה'תש"נ ח"ד ע' 181: במספר ההקפות (שבע) מודגש שהכנת המקבל היא בשלימות - כידוע שמספר שבע מורה על השלימות שכלל דבר, בכל השבע דרגות שבו.

17 הביטוי לכך, לדוגמא במאמר חכמינו "דרכו של האיש לחזור אחר האישה". במהלך טקס החתונה עניין זה מיוצג ע"י העובדה שהחתן מכריז "הרי את וכו'", בעוד הכלה נשארה שקטה.

קידושין בטבעת - וענידתה על אצבע הכלה

נתינת¹⁸ הקידושין צריכה להיות באופן שהדבר כולו יהי' שייך לאשה, ולא ישאר לאיש מאומה בדבר זה, משא"כ כאשר הדבר אינו יוצא מידו לגמרי - לא הוה קידושין.

והנה, מכיון שכעת המנהג שמקדשים בשעת חופה, היינו, שאין הפסק זמן בין הקידושין (אירוסין) לנישואין, וכדמשמע גם בסידורו של אדמו"ר הזקן - שם הכותרת "ברכת אירוסין ונישואין", מפני שהנישואין הם בסמיכות ממש לאירוסין, ללא כל הפסק בענין אחר (כי אם בקריאת הכתובה וברכה נוספת על היין) - הרי אם יקדש בכסף, נמצא, שתיכף ומיד לאחרי האירוסין, בעת החופה והנישואין, יש לבעל את הפירות דכסף קידושין, כדין נכסי מלוג שהפירות לבעל, ומכיון שכן, לא יצא הכסף מידו לגמרי (שהרי יש לו את הפירות), ובמילא לא הוה קידושין.

ולכן, צריכים לקדש בטבעת ("בכלי דהוה כלבוש") - שבזה לא שייך ענין של פירות, ובמילא לא נשאר לבעל חלק בזה, דמכיון שנתן את הטבעת לאשה שיהי' לבוש עבורה - שוב אינו יכול להשתמש בזה, כי: (א) טבעת יכולה להיות על אצבע של אדם אחד בלבד, ובמילא, בזמן שהאשה לובשת את הטבעת - אין יכול הבעל ללובשה, (ב) אפילו כאשר האשה מסירה את הטבעת מאצבעה - אין יכול הבעל ללובשה מפני האיסור ד"לא ילבש גבר שמלת אשה".

אמנם, כל זה הוא בימינו, כאשר הקידושין הם בסמיכות לנישואין:

משא"כ בזמנו של הרמב"ם, כאשר הי' הפסק זמן של י"ב חודש בין הקידושין לנישואין (י"ב חודש שנותנים לכתולה לפרנס את עצמה כו') שוב אין צורך לקדש בלבוש (טבעת) דוקא, אלא יכולים שפיר לקדש בכסף, מכיון שבמשך כל י"ב חודש שבין האירוסין לנישואין שייך כסף הקידושין לאשה בלבד, ולבעל אין בו ולא כלום, מכיון שרק בעת הנישואין זוכה בפירות, ולא לפני כן.

עפ"ז יש לבאר ענין נוסף:

נוסף על המנהג לקדש בטבעת, נוהגים גם שהחתן עונד את הטבעת על אצבעה של הכלה (בעת או מיד לאחרי אמירת "הרי את מקודשת כו").

18 הביאור דלקמן נאמר כהסברה בדברי הרגצ'ובי (בספרו צפנת-פענח) על הרמב"ם, הל' אישות רפ"ג.

יום רביעי י"ג סיון ה'תש"ע

ולכאורה, לשם מה צריכים לענווד את הטבעת על אצבע הכלה - מספיק שהכלה תקבל את הטבעת בידה!?

והביאור בזה - ע"פ האמור לעיל:

הקידושין בטבעת הם "בכלי דהוה כלבוש", ומכיון ש"מוכח בתוספתא דקידושין פ"ב דאם קדשה בכלי לא הוה קידושין עד שתשתמש בהכלי", לכן, יש צורך לענווד את הטבעת על אצבע הכלה (ולא רק לתת בידה), כי ע"י שמשתמשת הכלה בטבעת - היא קונה אותה ומתקדשת בה.

(תורת מנחם ה'תשד"מ ח"ג ע' 2115)

■ ■ ■

טבעת זהב

בשאלתו בענין הטבעת של קדושין, הנה מנהג בית הרב הוא בטבעת של זהב, וכן ראיתי נוהגים גם אנ"ש והחסידים.

ולהעיר ממש"כ בס' טעמי המנהגים מס' חופת חתנים שנותנים הטבעת על האצבע מפני שבמזמור י"ט: והוא כחתן גו' מזהב גו', תיבת מזהב מכוונת לאצבע. עיי"ש.

(אג"ק כ"ק אדמור"ר ח"ג ע' תכט)

■ ■ ■

טבעת ללא חותם

הטעם ע"פ נגלה י"ל שהוא ע"ד שנהגו שלא לקדש בטבעת שיש בה אבן (שו"ע אה"ע סל"א ס"ב. וראה שו"ת צ"צ חאה"ע סק"א).

ואולי אפשר לבאר ע"פ מה שמסיים באוה"ת בראשית (כרך ג' תקיא, א.) מלקו"ת דטבעת קדושין הוא בחי' מקיף, וע"פ הנ"ל בפנים - הרי חותם הוא ההמשכה בפנימיות (וזה בא רק לאחר הקידושין והברכות וכו'. ובכללות יהי' זה - לעת"ל (שמור"ר ספט"ו)).

(לקו"ש חט"ו ע' 337 הע' 59)

× × ×

אין נותנים 'קוויטלאך' לחתן

ישנו מנהג אצל חסידי פולין שנותנים לחתן "קוויטלאך" (פדיונות), כי חתן ביום חופתו מוחלין לו על כל עוונותיו¹⁹, ולכן, בכחו וביכולתו לפעול מילוי הבקשות כו' ("אויסבעטן").

אבל אעפ"כ, אין ענין להתנהג כן, כיון שהנהגה כזו יכולה להביא לידי ישות.

(תורת מנחם ח"ט ע' 154)

■ ■ ■

שתיקת הכלה בעת הקידושין

החתן אומר הרי את מקודשת לי והכלה שותקת.

(תו"א מה,א)

בזה מובן גם טעם המנהג שבעת הקידושין הכלה שותקת. אמנם שתיקה כהודאה דמי, אבל, הרי בכל ענין ראוי לבטא בפירוש, ואילו בקידושין מנהג ישראל - שתורה הוא - שהכלה שותקת?

והטעם הוא: קירוב פנימי, קירוב עצם אל עצם, שעל ידו בא לידי גילוי כח האין סוף בדור ישרים יבורך, מתאפשר דוקא על ידי התבטלות גמורה, ועל ידי הביטול מתהווה היחוד הפנימי, ובאמצעותו באה העליה עד לדרגת "אשת חיל עטרת בעלה".

(לקו"ש (מתורגם ללה"ק) ח"א ע' 44)

■ ■ ■

19) כיון דאתינן להכי, יש להעיר מאגרת הרבי (אג"ק ח"ח ע' נו): שגורה היתה אימרה בפי חסידי פולין, אשר חתן בעמדו בחופתו, עת רצון הוא למעלה למלא משאלות לבבו אז, ויש לייסד זה בכמה מאמרי רז"ל, ומהם אשר ביום החופה מוחלין לו על כל עוונותיו, שחתן דומה למלך, והעיקר שבעת החופה מדמין אותו, ליצירך בנן עדן מקדם, שאז הרי ה' קודם חטא עץ הדעת ועולם על מלוואו (משא"כ לפי טעמים הראשונים ה"ז לאו דוקא בעת העמידה תחת החופה וק"ל).

סעודת החתונה

נתינת מתנות

במענה למה דשאלנא קדמיכון בהמובא בלקו"ת ס"פ נשא שנותנים מתנות להחתן²⁰, דלכאורה מהו השייכות מה שחתן הוא לשון נחות דרגא לנתינת מתנות:

הנה הרי מבואר שם גופא (דכ"ט ע"ב) שכדי להמשיך ענין חדש צריך ע"ז נתינת כח מלמעלה וזהו ענין מתנה שאין זה ענין של שכר או קני' ביגיעה והשתדלות כ"א מה שנותנים לו יותר ממה שמשתכר והיגיעה וההשתדלות בזה הוא רק דעבד לי' נייחא לנפשא דעי"ז יהיב לי' מתנתא, ומבואר הדבר עוד בכמה מקומות בדא"ח ועיין ג"כ בלקו"ת שיר השירים ד"ה כי על (כל) כבוד חופה וסד"ה ת"ר כיצד מרקדין.

(אג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ז ע' קיט)

...

זימון ע"י המסובים ללא שבע-ברכות

במה דשאלנא קדמיכון: המשתתפים בסעודת נישואין, וכמנהג המדינה מסובים חברות חברות (וכמה מהם יותר מעשרה) כאו"א על שולחנ(ו) ושמשים משמשים (ומצרפים עי"ז) לכל השולחנות, ובהתאריך הסעודה - כמה מהחברות מברכין לעצמן מבלי לחכות לברהמ"ז שבשלחן הראשי, אשר החו"כ מסובין עליו, ומבלי אמירת ז' ברכות וגם לא שהשמחה במעונו וכו'.

20 וראה שיחות-קודש ה'תשכ"ט ח"א ע' 207 ואילך, לקשר זאת עם נתינת צדקה ולימוד תורה לזכות החתן והכלה.

תשורה מנישואי הרה"ת יוסף וחייה מושקא גליצנשטיין

אי יאות פתגמה למעביד הכא ולמיפטר נפשי' מז"ב וכו'.

וכנראה סיבת המנהג: א) לא כאו"א יכול להאריך בסעודה (מפני הטרדות, הבריאות, חס על זמנו וכיו"ב ובפרט שלפעמים האריכות באה ע"י ענינים בלתי רצויים) ב) אמירת ז' ברכות קודם אמירתן בשולחן הראשי דהחו"כ - תעורר קפידת המחותנים.

ועפ"ז שינוי המנהג: א) שכולם יחכו עד סוף הסעודה - תגרום שכמה ימנעו מלהשתתף בסעודה זו כלל ועי"ז יוגרע משמחת חו"כ אז, נוסף על הטינא שבלב מהמחותנים על הבלתי משתתפים, וכנראה במוחש. ב) שיברכו בשולחנות הנ"ל ז"ב בשני כוסות, כבודים - יש חשש לקפידה הנ"ל, ואלו שיחששו להקפידה מלכתחילה לא יבואו וכיון שבשני האופנים - ענין של מצוה ישנו, וגם שנתפשט המנהג ביותר ואין מוחה, מצוה ליישב המנהג, וי"ל שמיוסד על שלשה: א) שו"ע סקצ"ג סוס"א: למנוע קפידת בעה"ב מותר לעשרה להחלק. ב) שם סוס"ג אף אם לא ה' טעם זה מספיק מ"מ בכבר נהגו כך, הוי כאילו לא קבעו עצמן ביחד, וראה שו"ע יו"ד ספ"ח ס.ב. ג) עפמש"כ בשו"ע אה"ע סי' ס"ב בט"ז סק"ז וערוך השולחן (סקל"ח. הובא גם במכתב כת"ר) דחייב ז"ב תלוי באם האכילה היא גם לשמחת חו"כ - י"ל דמחשבת המסובים מקודם דבאם תתארך הסעודה יברך בלא ז"ב - הרי זה שלילת קביעתו לשמחת חו"כ, לא חל ענין ז' ברכות מעיקרא, וק"ל.

(אג"ק ח"ד ע' רטו)

■ ■ ■

שלילת 'מצוה טאנץ'

- 1) א"כ²¹ אף שצ"ל טעם הדבר, אבל למעשה - אין נפק"מ.
- 2) לא²² שמעתי בכ"ז - אבל הרואה בפועל ממש למה נשתלשלו בימינו אלה בפועל בכו"כ חתונות - רואה הטעם.
- 3) גבוה²³ מזה מפורש בתורתנו הנצחית בנוגע למצבה החביבה בימי האבות (ועד"ז אבותינו כפשוטם) ובכ"ז אמחז"ל כו'.

(לקו"ש חל"ד ע' 291)

21) מענה על השאלה: למה אין נוהגים חסידי חב"ד ב"מצוה טאנץ" הנזכר בכמה ספרים.

22) הנ"ל הביא מספרים שמוכירים המנהג.

23) הנ"ל כ' שבספרים קדושים כ' ע"ז "טעם כמוס יש בדבר בגנוי הנסתרות לה"א".

אחר הנישואין

טלית גדול

התחלת התעטפות בטלית-גדול לאחר הנישואין

אחד הענינים שנפעלים ע"י הנישואין הוא - שאז מתחיל הענין דלימוד התורה בטהרה.

והנה טהרה הו"ע מקיף, וכפי שמצינו בהלכות טומאה וטהרה, שישנם דברים שמטמאים בכל שהוא, ואפילו בנגיעה קלה ובאוהל - שכל אלו אינם ענינים פנימיים, אלא הם בבחי' מקיף. וזהו שכתב הרמב"ם "שהטומאות והטהרות גזירות הכתוב הן ואינן מדברים שדעתו של אדם מכרעתו, והרי הן מכלל החוקים", "חוקה חקקתי גזירה גזרתי", והיינו, שזהו"ע שלמעלה מטו"ד - כיון שזהו בחי' המקיף שלמעלה מטעם ודעת.

וההסברה בזה - ע"פ האמור לעיל שבשעת הנישואין מתגלה כח הא"ס, והרי כח הא"ס הוא למעלה מהשתלשלות, ובהתאם לכך פועל ענין הנישואין שיהי' לימוד התורה בטהרה, שזהו"ע המקיף שלמעלה מהשתלשלות.

וזהו גם א' הטעמים שנהגו ישראל להתעטף בטלית גדול אחרי הנישואין דוקא. - טלית קטן, לובשים גם קודם הנישואין, כיון שטלית קטן אינו אמיתית ענין המקיף, שהרי אינו מקיף את כל הגוף (אלא שצריך לדייק שיהי' כשיעור); משא"כ טלית גדול, שמקיף את כל הגוף, ומתעטפים בו בשעת לבישתו עכ"פ (ובפרט להדיעה שמצות ציצית היא בעטיפה דוקא, וצ"ל מעוטף בטליתו במשך כל התפלה). וטעם הדבר - כאמור - כיון שבשעת הנישואין מתגלה כח הא"ס שלמעלה מהשתלשלות, בחי' המקיף, ולכן מתחילים אז להתעטף בטלית גדול, שהו"ע המקיף.

(תורת מנחם חט"ו ע' 109)

שלילת ההתעטפות בטלית ע"י קטנים מצד מצוות חינוך

מ'האט ביי מיר געפרעגט: פארוואס בין איך זיך ניט משתדל אז מ'זאל לערנען בחורים און קינדער זיי זאלן אנטאן א טלית גדול ווארום דער מנהג איז דאך אז בשעת מ'האט חתונה טוט מען אן א טלית גדול?

איז בנוגע צו דעם ענין איז, ווי געזאגט, אגב חורפ'י שבשתא: ערשטנס, דער כללות ענין מצות ציצית איז ניט א מצוה ווי הדלקת הנרות וואס איז א חובה לקיימה, נאר אויב מ'האט א טלית של ד' כנפות איז דעמולס איז ער מחוייב אין ציצית, ד.ה. אז אפילו ווען ס'איז א גדול איז ער אויך ניט מחוייב צו קייפן א טלית גדול און אנטאן אים און מתעטף זיין וכו', דאס איז ניט א חיוב מה"ת און אויך ניט א חיוב מדרבנן ס'איז בלויז ווי די גמרא זאגט אין מנחות (מא,א) אז בעידנא דריתחא דארף מען זיין אפגעהיט מ'זאל ניט האבן דערפאר קיין טענה וכו', קען מען דאך ניט זאגן אז מצד חינוך זאל מען מחייב זיין אזא זאך אין וועלכע ער איז ניט מחוייב צו מהדר זיין - מקיים זיין - אפילו ווען וועט חתונה האבן וואס דאס איז דער טעם לכאורה עפ"י נגלה,

דערנאך - האט די קשיא מלכתחילא קיין ארט ניט, (בלויז ווי געזאגט - אגב חורפ'י שבשתא): מ'איז מחנך אין ציצית; ס'איז ניטא קיין חילוק פון טלית גדול ביז טלית קטן; ס'איז ניט דער פשט אז ער איז ניט מחנך א קינד אין מצות ציצית, אז ער געוויינט איין דעם קינד ער זאל אנטאן א טלית קטן - איז ער אים מחנך אין מצות ציצית; אין מצות חינוך איז ניטא צוויי חינוכים - איין חינוך אויף א טלית קטן, און איין חינוך אויף א טלית גדול, ס'איז די זעלבע מצוה, וואס דערפאר איז דער דין אז בשעת מ'מאכט א ברכה אויף דעם טלית קטן איז א גאנצע שאלה ווי אזוי וועט ער קענען דערנאך מאכן די ברכה אויפ'ן טלית גדול, כמבואר.

(שיחות-קודש ה'תשל"ה ח"א ע' 73)

■ ■ ■

מעלת קיפול הטלית בעצמו

כידוע, הי' ר' לוי יצחק (מבארדיטשוב) מקפל בעצמו את הטלית ותפלין שלו, פעם שאלו אותו: מדוע אינו נותן לתלמידים או מקורביו לעשות

את זה, אשר כל אחד מהם הי' מאד רוצה לעשות את זה עם עונג גדול ביותר.

וביאר הרלוי"צ הטעם על זה: הלא מצינו שהשם יתברך בכבודו ובעצמו התעסק עם גופו של משה רבינו (ואמרו רז"ל שזה הי' עבור זה שמשה רבינו עצמו התעסק עם עצמות יוסף ביציאת מצרים, ובעבור זה זכה שהקב"ה עצמו התעסק בקבורתו), אף שאחר הסתלקות הצדיק חיותו אינו כמו שהי' בעת היותו בחיים חיותו בעולם הזה, כי אף ש"צדיקים במיתתם קרויים חיים" - מ"מ הלא זהו הסתלקות הנשמה עכ"פ. אלא כי מעלת הצדיק הוא שאף לאחר ההסתלקות הנשמה מהגוף נשאר הגוף - גוף קדוש.

וכמו כן הוא בטלית ותפלין אשר בעת קיום בפועל המצוה שהיא גוף עצמות רצון העליון, גופא דמלכא כביכול, הנה אז מאירים בהמצוה כל הגילוי אורות שבכל סדרי ההשתלשלות ושלמעלה מסדר ההשתלשלות עד לפני הצמצום איך שהוא בעצמות ומהות אין סוף ברוך הוא, שזהו כביכול כמו התלבשות הנשמה בהגוף, ואחר שעשה את המצוה ופשט את הטלית ותפלין שלו הרי זה כעין ענין ההסתלקות כביכול, אך מ"מ הוא נשאר גוף קדוש. ולכן כמו שהקב"ה בעמו התעסק בהגוף גם לאחר ההסתלקות כמו כן במצות שהם גופא דמלכא, חפץ אני ג"כ להתעסק בזה²⁴.

(רשימת דברי כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ - שלהי סיון ה'תרצ"א)

...

לבישת פאה

המעלה בלבישת פאה נכרית

במענה למכתבה מסוף חדש מנחם אב, בו כותבת אודות פאה נכרית, ואשר בסביבתה דתית בה נמצאת אין נוהגות כזה ומתביישת אפשר יצחקו לה באם תלבש פאה נכרית.

בעצם הענין דלבישת פאה נכרית, ולא להסתפק בכובע ומטפחת, מבואר ההכרח בזה בכמה מקומות. והרי רואים במוחש, אשר לבישת כובע ואפילו

24 וממשיך שם: כאשר אדמו"ר הזקן שמע טעם זה שיבח את זה, וכידוע שאדמו"ר הזקן קיבל איזה ענין מכל אחד מתלמידי הרב המגיד ממעזריטש.

תשורה מנישואי הרה"ת יוסף וחייה מושקא גליצנשטיין

מטפחת, משאירה חלק השער בלתי מכוסה על כל פנים במשך זמן קצר, ז.א. שעוברים על האיסור הגדול וכהפסק דין בשולחן ערוך אורח חיים סימן ע"ה, וגודל הענין מובן גם כן מגודל השכר בעד קיום הציווי כפי שנצטוינו, וכלשון הזהר הקדוש, מתברך בכלא, בברכאן דלעילא, בברכאן דלתתא, בעותרא, בבנין, בבני בנין.

ולכתבה שאפשר יצחקו עלי' ותתבייש וכו',

אפילו בתוככי הנוער דארצות הברית, נרגש לאחרונה רגש של כבוד, דוקא לאלו שעומדים חזק בדעתם, ואין מתביישים ממי שלועג עליהם ולהשקפת עולמם, ומתיחסים בלעג ובוז לאלו הנמשכים אחרי הרוב ללא יציבות נפשית כלל, ובודאי יודעת אשר התחלת כל ארבעה חלקי השולחן ערוך היא: ולא יתבייש מפני בני אדם המלעיגים עליו בעבודת השם יתברך.

ועוד וגם זה מובן ופשוט: השם יתברך, "את השמים ואת הארץ אני מלא", ונמצא עם האדם בכל מקום ובכל זמן, מה שאין כן בני אדם אפילו מסביבה הכי קרובה, שלא תמיד נמצא בקרוב מקום אליו, ולכן, היתכן, אשר לא יתבייש ח"ו מפני הקב"ה ויתבייש מפני בן אדם בשר ודם!?

(אג"ק ח"ט ע' תכח)

מובן ופשוט אשר תנאי שא"א בלא"ה הוא ענין השייטל, כי פשוט שאינו דומה הזקנות ואלו שבאו ממדינתנו לפנינו, לזוג צעיר המתחילים עתה לבנות בית בישראל ובכפר חב"ד מיסודו והנהלתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע, ואין זה רק ענין פרטי, אלא גם ענין כללי וגדר וזכות הרבים. לאידך גיסא, אין בהנ"ל כוונתי שמוכרח לדבר עד"ז ברעש וברוגז ובתור פקודה וציווי, כי העיקר הוא בהנוגע לפועל ושיהיו בטוחים עד"ז קודם החופה, וכפי שמתארים את מהותה של המדוברת, ואיך שקבלה עלי' הנהגת ביה"ס בית יעקב, וכנראה נשמעת להוראת המנהל דשם שבטח גם הוא יסייע בתעמולה בהנ"ל, בטוחני שיעלה בידם להתדבר עד"ה הנ"ל. ובפרט שכאמור זהו נוגע לרבים, שאפילו אם פלונית אומרת שבהנוגע אלי' אין נפק"מ באיזה אופן תכסה ראשה כיון שבכ"א יהי' הכיסוי כדבעי, מובן שאינה יכולה להבטיח בהנוגע לאחרות וק"ל. ובאם יסודר הנ"ל, שהיא טובתם האמיתית של שניהם והמשפחות, נכונה ההצעה ויהי' בשעה טובה ומוצלחת.

יש מקום לומר שמי שהוא יטעון עד"ה הנהגת האמהות שלא דוקא בשייטל, אבל כבר מלתם אמורה (בהקדם הידוע בחסידות אשר כל היפך הברכות

יום רביעי י"ג סיון ה'תש"ע

שבתורה, באמת ברכות הם (עיין לקו"ת פ' בחקותי) שה"ז מברכות עקבתא דמשיחא, אשר בת קמה באמה וכו' וכו' להוסיף עלי' בשמירת התורה והמצוה וק"ל.

(אג"ק חט"ו ע' קצח)

לפני שבועות אחדים הראה השי"ת את חסדו במה שקרה לה שאפשר לקרוא לזה בשם נס, באופן נורמלי זה צריך לעורר הכרת תודה להשי"ת שהוא הרופא כל בשר ומפליא לעשות. והתודה צריכה לבוא לידי ביטוי בדרך שהשי"ת רוצה, ורצונו נאמר באופן מדויק לכל ישראל ללא הבדל בין איש לאשה בתורתו הקדושה. ולכן קייתי שזה יעורר אצלה רצון ללבוש פאה שלימה; שבזה מקדשים את השם ברבים, ואם נדמה שזה קשה, הרי ביטוי התודה להשם יתברך בזה עוד יותר גדול, במילא יש לעשות זאת ביתר שמחה.

גם קיויתי שבנוגע לאחרים יהי' ביטוי להכרת תודתה להשי"ת על פי מה שהוא - ברוך הוא - תובע בתורתו הק', להשפיע גם על סביבתה, שהם יהיו יותר יהודיים ובפרט בדברים הנעשים בפרהסיא, היינו שאנשים רבים רואים זאת.

לכן הפליאה אותי מאוד השמועה שהגיעה אלי, שהנס שאירע עמה התקבל כאירוע נורמלי, ולא זו בלבד שזה לא הביא עמו כל הכרת תודה והכרה של חסד השי"ת להיות בעצמה נלהבת יותר וקרובה יותר ליהדות, אלא עוד מנצלים את ההשפעה שישנה על קרובים שהם יתייצבו נגד השולחן ערוך, שכאשר הולכים לחתן בת שחתונה היא יסוד לכל החיים, ירצו לעשות לזאת הפוך ממה שאומר השם יתברך בשולחן ערוך שלו. ומחשש שמא הכלה עצמה כן תרצה לעשות כפי שהשולחן ערוך מצוה, מחפשים להשפיע על ההורים שיעשו הפוך מהשולחן ערוך, וזוהי הכרת התודה לאחר הנס שהשי"ת עשה.

רצוני לקוות שהשמועה לא נכונה ומשהו לא מתאים. אבל כיון שהשמועה הגיעה אלי והרי כל דבר הוא בהשגחה פרטית, הנני מוצא כחובתי לכתוב את השורות האמורות לעיל והנני מקוה שאקבל ממנה בשורה טובה, שכבר לבשה פאה שלימה לפחות מהיום והלאה כמנהג בנות ישראל הכשרות, וגם שמנצלת את השפעתה להשפיע על סביבתה בכלל ועל הקרובים אלי' בפרט שיתנהגו כפי שהשולחן ערוך מורה, והשי"ת יעשם מאושרים.

(אג"ק-מתורגמות ח"ב ע' 113, מאג"ק ח"ט ע' יח)

טעם היתר השערות בבתולות

בטעם להיתר השערות בבתולות כתוב באג"ק ח"א ע' ר
בזה"ל:

... הדין והמקור לדין שערות הבתולות - מפורש הוא בטוש"ע או"ח
סע"ה, ועייג"כ שו"ע אהע"ז ס"כ ס"ב.

הטעם להחילוק י"ל, דהרי ופרע את ראש האשה (ראה כתובות עב, סע"א)
בנשואה כתיב, והעיקר, עדמש"כ בהקדמה לפיה"מ להרמב"ם - שבענינים
המקובלים מדור דור מימות מרע"ה אא"פ להיות בזה מחלוקת (וראה עד"ז
בירוש' פסחים רפ"ו: והרי א"א לשני שביעית כו). והרי בהנ"ל ראו מנהג
הבתולות מדור דור, ולדעת ר' ישמעאל (ספרי לבמדבר ה, יח) זכר במקרא
שהבתולות הולכות מגולות.

פנימיות הטעם ע"פ נגלה י"ל דכסוי הראש באשה בא בעונש על חטא
עה"ד (עירובין ק, ב) שהכשילה את בעלה. ולכן אינו בבתולה, ומוכן דל"ק
מדם נידות (עירובין שם) - כי זהו ענין שנעשה בטבע הגוף, משא"כ
הנ"ל.

ועפ"י דא"ח כתוב באג"ק חט"ו ע' תטו בזה"ל:

... במ"ש בענין דשערות דנוקבא, שמבואר בדמ"צ בדא"ח ששער באשה
ערוה מפני שיש מקום ליניקת החיצונים וכו' (מלבד בדמ"צ שמצ"י במכתבו
מדובר בזה בלקו"ת דברים לו, ג ועוד). ושואל שע"פ הסבר זה, כמו שהנזיר
מוזהר שלא לגלחן מפני התוספת בקדושה עי"ז, הרי האשה ה' צ"ל בקצה
השני - לגלחן דוקא ולא להסתפק בכיסוי הראש.

וההסבר בזה יובן, ע"פ הנגלה ששער באשה ערוה אינו בהנוגע לפנויות,
וכן אפילו בנשואות זהו רק בהנוגע לזרים ושרגילות לכסותו, משא"כ
בהנוגע לבעל, אדרבה הרי יכול לומר אי אפשר באשה מגולחת. שמהנגלה
מוכן גם הענין בפנימיות - שיניקה לחיצונים אפשר שתהי' כשבא הדבר
לכלל יניקה, משא"כ כשאינה אלא מקבל, ואפשר רק באם אין דבר המגין
על זה ואסורה ביותר מהרגיל, והנמשל מוכן. וראה לקו"ת ויקרא כד, א.
לב, א. ועוד.

(נלקט בספר 'שידוכים ונישואין' ע' 187 הע' 95)

תדפיס

**טעמי מנהגי חב"ד
בנושאים שונים**

מתוך הספר

טעמי המנהגים - חב"ד

תוכן עניינים

שער "סדר היום" מהקימה עד השינה
אמירת "לשם יחוד" רק לפני "ברוך שאמר"
נתינת צדקה בלילה

שער "ואני תפילתי" על סדר התפילה
מניית עשרה למנין - בפסוק "הושיעה את עמך"
אמירת תהלים אחר "אך צדיקים"

שער "שבת קודש" מכניסתה ועד מלווה-מלכה
סעודת שבת
פוטרים המלאכים מיד
שפיכת יין מהכוס

שער "חג הפסח" ומנהגי חודש ניסן
כוס של אליהו

טעם כוסו של אליהו
זמן מזיגת כוסו של אליהו
החזרתו לבקבוק אחר "לשנה הבאה בירושלים"
תיקון היין קודם החזרתו לבקבוק
בעת ההחזרה מנגנים "א-לי אתה"

שער "חג השבועות" מנהגי זמן מתן תורתנו
ברכת "לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות"
אמירת תיקון ליל שבועות

שער "חנוך לנער" מהלידה עד בר/בת המצווה
הולדת הבת
קריאת השם בקריאת התורה הסמוכה ללידה
בר מצוה
נוסח הברכה: חסיד, ירא-שמים ולמדן

שער "רבותינו נשיאנו" הנהגותיהם בקודש
הנהגות בית הכנסת
ישיבה בקרן דרומית-מזרחית
עליה ל'חתן בראשית'

שער "דרכי החסידות" - הנהגות בקרב החסידים
התקשרות
הזכרת האדמו"ר בתפילתו

שער

סדר היום

מהקימה עד השינה

אמירת "לשם יחוד" רק לפני "ברוך שאמר"

מנהג חב"ד שאומרים "לשם יחוד" פעם אחת בהתחלת היום לפני אמירת "ברוך שאמר", ואין אומרים "לשם יחוד" לפני כל מצוה בפ"ע, כיון שאמירת ה"לשם יחוד" שבהתחלת היום היא בתוקף גדול כ"כ שנמשך ופועל על כל היום כולו, בנוגע לכל המצוות שמקיימים במשך היום - "מלאים מצוות כרימון", תרי"ג מצוות, בדוגמת הרימון שיש בו תרי"ג גרעינים - שכל פרטי העינים דתרי"ג מצוות נכללים באמירת "לשם יחוד" בהתחלת היום, לפני "ברוך שאמר והי' העולם", שכולל כל עיני העולם כולו שבהם מקיימים תרי"ג מצוות.

(ספר השיחות ה'תשנ"ב ח"א ע' 454)

נתינת צדקה בלילה

שאלה: בנגיד ומצוה (בתפלת שחרית) איתא, אשר "בלילה אינו זמן ראוי לצדקה" ולכאורה, אדרבה, כיון שבלילה הוא ענין הגבורות הי' ראוי להרבות בצדקה כדי להמתיקן.

תשובה: יש להוסיף עוד שאלה על שאלתו, והיא: מהו נימוק השינויים שיש בענין הזה בכתהאריז"ל, בטעם מה שאין ליתן צדקה בערבית, וכמו שנעתק לקמן.

ולהבין כ"ז, יש להקדים, דהנה במצוות וזמן עשייתם ישנם שני אופנים: (א) מהות המצוה ומהות זמן עשייתה מתאימים זל"ז, דוגמא לדבר ת"ת

בחצות לילה שאז אתי קוב"ה לאשתעשעא עם צדיקייא בג"ע (זח"א עב, א. ועוד במאמרים שהובאו בסידור בתקון חצות), לא תבערו אש ביום השבת משום דאז כל אשין דאשא קשיא אתטמרו (זח"ב רג, ב. ונתבאר בס' המצות להצ"צ מצות לא תבערו אש) ועוד. ב) מהות המצוה הפכית ממהות זמן עשייתה ובאה לתקנו, דוגמא לדבר תקיעת שופר בר"ה, וכמ"ש בזח"ג (צט, א) דישראל בעיין ביומא דדינא שופר ולא קרן בגין כו' ולא תדבקא דינא לא בעינא.

והנה בענייננו ומצד אופן הא', הרי בבוקר מתעורר החסד (פע"ח ש' התפלה פ"ב ועוד) ולכן "צריך ליתן צדקה בכל בוקר בסוד אני בצדק אחזה פניך קודם שיתפלל י"ח" (שער הכוונות תפלת שחרית ד"א) ו"בזמן המנחה הוא זמן הדינים ואינו כ"כ מוכרח" (שם תפלת המנחה סוף ד"ב) "אבל אין צורך לתת קודם תפלת ערבית כמו בשחרית יען שעתה הוא זמן דינים קשים (שם תפלת ערבית ד"א)".

ומצד אופן הב', הנה תפלת המנחה היא "בסוד הגבורה וצריך להמתיק הדינים, ועיקר המיתוק הוא ע"י הצדקה כנודע, ולכן צריך ליתן קודם תפלת מנחה ג"פ לצדקה (סי' קול יעקב, מנחה)", אבל "בערבית אין ליתן צדקה כי אז הוא שליטת דינין גמורין וכתוב לא תחסום שור בדישו, עתה הוא זמן שליטתן ואין זמן ביעורם" (שם ערבית).

ומוכן זה ע"פ מ"ש הרמ"ז על הרע"מ (זח"ב מ, ב) ונתבאר בד"ה זה היום תרצה"ה וז"ל: הקליפות וסט"א גם הם נבראו וא"כ הרי בהכרח שיומשך להם איזה חיות, והענין שב' מיני חיות יש לקליפה: הא' מה שנקצב לה בגזירת עליון והב' שמוסיפים החוטאים.

- ולהעיר ממרז"ל (שקלים פ"ה ה"ד), ר"ח בר פפא הוה מפליג מצוה (צדקה) בלילה חד זמן פגע בי' רבן דרוחייא א"ל לא כן אלפן ר' לא תשיג גבול רעך. וע"פ הנ"ל מוכן בפשיטות ואין צריך לפי' קה"ע שהטענה היא מפני שיצא -

ובסי' הר"ש מרשקוב עוד הוסיף על סי' מהרי"ק כי "אין ליתן צדקה בערבית כי אז היא לילה והדינין גוברין ויש פחד מאחיזת החיצונים".

*

ומה שיש להקשות בכללות ענין זה הוא שהרי צדקה היא מ"ע שאין הזמן גרמא, ואיך אפ"ל שאינה בלילה. ולכאורה אפשר הי' לתרץ דבכתהאריז"ל הנ"ל מדבר בחיוב נתינת הצדקה שלפני התפלה, וע"ז דוקא אומר שלפני

תפלת ערבית אין ליתן, אבל אינו - כי הרי הטעם שמפרש, כי בלילה הוא זמן הדינין כו', טעם זה בתקפו עומד כל הלילה.

ואולי אפ"ל, דהנה שני אופנים במצות צדקה: (א) הרואה עני מבקש, ועליו נאמר לא תאמץ את לבבך גו' וצריך ליתן מיד וכמ"ש בשו"ע (יו"ד ר"ס רמז) ממעשה דנחום איש גם זו, (ב) לא ימנע אדם עצמו ממצות צדקה, אף שאין עני בא לבקש מלפניו (ב"ב ט, א, ונפסק בשו"ע שם) - והנה בכתהאריז"ל מדבר באופן האחרון (וראה בשעה"כ שם שהי' נותנה לגבאי צדקה, ולא לעני) משא"כ באופן הא' אין נפ"מ בין לילה ליום, וכמש"נ לא תאמץ גו'.

ואין להקשות דסוף סוף מפני טעם דלילה זמן הדינין וכו' כנ"ל ולא תשיג גבול רעך, מאי שנא בין אופן הא' והב' - דשאני טובא, כי כיוון שמן השמים נזדמן לו עני מבקש, ולא שהוא יצא לבקשו, ה"ז הוראה שאין זה נוגע במה שנקצב להם בגזרת עליון, וק"ל.

*

ועדיין צ"ע ע"פ מ"ש רבנו הזקן בהקדמת הסי' ובאגה"ק ס"ח ביאור הענין דיהיב פרוטה לעני והדר מצלי שהוא כדי שתהי' ההמשכה גם בגשמיות, הרי גם בתפילת ערבית צ"ל כן. ואולי אפ"ל דשאני תפלת ערבית שכל ההמשכות התלויות בנו כבר נעשו בשחרית ומנחה וכידוע בענין ת"ע רשות, או אפ"ל דדוקא בשחרית ומנחה שאז המלכות עולה אליו צריך השתדלות מיוחדת להמשיך גם בגשמיות, משא"כ בערבית שאז מל' בבי"ע, ובפרט שבליילה הרי אז זמן שותתן טרף לביתה, ועדיין צ"ע ואכמ"ל.

(אג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ב ע' קנב)

מצינו חילוק בנוגע לנתינת צדקה קודם התפלה, כמרוז"ל "יהיב פרוטה לעני והדר מצלי" - שבתפלת ערבית אין נוהגים לתת צדקה קודם התפלה (ובנוגע לתפלת מנחה אין זה באופן דחייב והכרח גמור כמו בתפלת שחרית), וטעם הדבר - כי נתינת הצדקה קודם תפלת שחרית היא "פעולה נמשכת" הפועלת גם בנוגע לתפלת ערבית.

(תורת מנחם ה'תשמ"ב ח"א ע' 316)

שער

ואני תפילתי

על סדר התפילה

מניית עשרה למנין - בפסוק "הושיעה את עמך"

בקיצור שו"ע (סט"ו ס"ג) מובא ש"נוהגין למנותם באמירת הפסוק הושיעה את עמך וגו', שיש בו עשרה תיבות". ולכאורה צ"ע מהו המקור לדבריו - הרי מפורש בספר הפרדס לרש"י שמונין בפסוק "ואני ברוב חסדך גו'", וכמובן בפשטות טעם הדבר (שמונין בפסוק זה דוקא) - מכיון ש"אבוא ביתך" קאי על בית הכנסת, כמ"ש "כי ביתי בית תפלה", ולכן, כאשר יהודים באים לבית-הכנסת כדי להתפלל להקב"ה, אזי מונין בפסוק שתוכנו מתאים לבואם לביהכ"נ: "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך גו'". ועפ"ז - צ"ע מהו המקור למנהג למנות בפסוק "הושיעה את עמך גו'".

ועכ"פ - מכיון שכותב ש"נוהגין למנותם באמירת הפסוק הושיעה את עמך וגו'", מוכח, שכן נהוג במדינות אלו (מאיזה טעם שיהי').

ויש לומר שכללות המנין בפסוק שבתורה (הן הפסוק "ואני ברוב חסדך גו'", והן הפסוק "הושיעה את עמך גו'"), ענינו - "אשר פוקד על פי משה", היינו, שהמנין נעשה ע"י פסוק בתורת משה (דקאי על כל התורה כולה, כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש ניתן למשה מסיני, ועאכו"כ - פסוק בתושב"כ).

ויש להוסיף ולבאר מה שבדורות האחרונים נהגו למנות בפסוק "הושיעה את עמך גו'" (אף שבספר הפרדס לרש"י מובא הפסוק "ואני ברוב חסדך גו'"):

מצד תוכן הענין דבית-הכנסת מתאים יותר למנות בפסוק "ואני ברוב חסדך אבוא ביתך גו'", מכיון שבפסוק זה מדובר אודות בואו של היהודי לבית-הכנסת - "אבוא ביתך גו'".

אבל אעפ"כ, בדורות האחרונים דעקבתא דמשיחא, חושך כפול ומכופל דזמן הגלות לאחרי שכבר מזמן "כלו כל הקיצין" - אזי כאשר עשרה

מישראל מתאספים יחדיו - שאז מודגש הענין דהשראת השכינה, כמבואר באגה"ק (סכ"ג) גודל העילוי דהשראת השכינה במעמד עשרה מישראל, אף שאינם מדברים בדברי תורה, ועאכו"כ כאשר מתאספים לבית-הכנסת כדי להתפלל להקב"ה, הנה לכל לראש מבקשים הם "הושיעה את עמך וברך את נחלתך ורעם ונשאם עד העולם!"

ולכן נהגו למנות בפסוק זה דוקא - מכיון שבו מתבטאת בקשתם של בני" על כללות ענין הגאולה: "הושיעה את עמך גו!"

(תורת מנחם ה'תשמ"ג ח"ב ע' 1138)

■ ■ ■

אמירת תהלים אחר "אך צדיקים"

ס'איז דא נאך א ענין וואס איז אויך שייכות צו מנהגים וואס מ'האט זיך געשטעלט אויף דערופ, און דאס איז וואס קודם שעור תהלים זאגט מען אויך אל תירא, און אויך אך צדיקים, וואס לכאורה איז דא אזוינע וואס לייגן דאס אפ אויף נאכן שעור תהלים און נאך משניות בסוף התפלה, ווי ס'איז אויך משמע לכאורה פון תשובת מהרש"ל (סס"ד) וואס דארט איז דאך דער מקור אויף דעם וואס מ'זאגט אך צדיקים לאחר התפלה, ווי געבראכט אין שער הכולל להרב מלאוואוט אז דאס איז דער מקור אויף דערופ, און אין אנדערע מקומות וואס בריינגען די מקורות המנהגים. איז לכאורה האט מען דאס געדארפט זאגן קודם צאתו מבית הכנסת, ווי ס'שטייט אין תשובת מהרש"ל, נאר דער טעם וואס איך בין זיך אזוי נוהג, איז דערפאר וואס בשעת דעם ערשטן מאל וואס מ'האט איינגעפירט דעם שעור תהלים חדשי לאחרי התפילה, און כ"ק מו"ח אדמו"ר האט דאס דעמאלט מפיץ געווען, און געהייסן אזוי טאן בבית הכנסת שלו, און דערנאך בכל בתי כנסיות - האט ער מוסיף געווען אז מ'זאל דאס זאגן ניט ביים עמוד, נאר בא דער בימה,

וואס דער טעם הפשוט אויף דעם איז דאך, אז אויב מ'זאגט דאס ביים עמוד מען דאס באטראכט ווערן אלס א הוספה צו דער תפלה, און הוספה

1) להעיר מאג"ק חט"ו ע' רלד: בשעת הדחק מתחילים שיעור התהלים חדשי תיכף לאחר התפלה ומסיימים אותו במשך היום.

תשורה מנישואי הרה"ת יוסף וחייה מושקא גליצנשטיין

צו תפלה היט מען זיך אויס דערפון, כמבואר באחרונים, און אויך אין א תשובה אין שבות יעקב (וואס מ'האט גערעדט וועגן אים פריער) בהנוגע וואס מ'האט דעמאלט געוואלט קובע זיין, אז ס'זאל זיך צוזאמענקלייבן א קבוצה און פראווען תקון חצות ברבים מיט גאנצע פיוטים וכו', איז ער געווען דערפון ניט צופרידן, און ער האט געזאגט אז דאס וועט ווערן א ענין וואס קען באטראכט ווערן ווי א הוספה על התפלה.

וואס דאס איז שייכות זאגן אפילו בא א ענין של לימוד, עאכו"כ בא אמירת תהלים, וואס תהלים איז דאך אויך תהלות ותשבחות, ווי די גמ' רופט דאס אן אין ברכות. וואס תהלות ותשבחות איז דאס חלק התפלה - מסדר שבחו של מקום, וואס דאס איז דער פירוש הפשוט (מ'האט דאס ניט געהערט בפירוש, אבער אזוי לייגט זיך צו זאגן) אז דאס איז געווען דער טעם וואס מ'האט געזאגט, אז בשעת מ'וועט זאגן תהלים, זאל מען דאס זאגן ניט ביי דעם עמוד, נאר בא דער בימה, ביי דעם שולחן הקריאה.

דערנאך איז אין פועל האט מען דאס אנגעהויבן זאגן ביים עמוד - איז דער ביאור הפשוט בזה איז, מפני טירחא דצבורא. אזוי ווי בשעת מ'שטייט שוין ביים עמוד, און דער שליח צבור זאגט עלינו, איז ער דערנאך גלייך ממשיך און זאגט תהלים. אויב ער וועט אריבער גיין צו דער בימה, און דער וועט אוועק גיין אהינצו, און דער אהערצו, במילא וועלן זיין עטליכע בא וועמען עס וועט ניט האבן קיין קיום.

ס'בלייבט נאך אבער דער חשש בנוגע צו הוספה על התפלה. איז דא די עצה אז מ'זאל מסיים זיין די תפלה, ביז אין די פסוקים וואס זיינען מלכתחילה מיוחד אויף סיום התפלה, ולאחרי סיום התפלה. און דאס איז דער פסוק אך צדיקים. וואס דעמאלט, איז אעפ"י אז מ'בלייבט ביים עמוד, איז ע"י האמירה פון אל תירא, און נאך מערער, אך צדיקים, איז דאס איז מחלק, אויף ארויסצונעמען פון דעם ענין פון הוספה על התפלה,

וואס אויף דערופ איז ניט מספיק די אמירה פון די דריי פסוקים אל תירא גו' וכו' אליין, ווארום זיי זיינען ניט במיוחד פארבונדן מיט א ענין פון סיום התפלה. וואס דער מקור אויף דערופ איז דאך פון דעם וואס ס'שטייט אין מדרש אויף מגלת אסתר (אסת"ר ז,יז), אז מ'האט געטראפן דריי תינוקות, און מ'האט געזאגט פסוק לי פסוקך, איז איינער האט געזאגט אל תירא וגו', און דער צווייטער האט געזאגט דעם צווייטן פסוק, און דער דריטער, דעם דריטן פסוק, און דערנאך איז דאך דאס ארויס בהצלחה, דערפאר איז מען אויך מסיים די תפלה מיט די דריי פסוקים.

דאס איז אבער א סיום וואס איז אין די תפלה. דאס איז אויך א תפלה, נאר א תפלה וואס דערמאנט אז מ'האט מצליח געווען, ובאופן נפלא ביותר, דער פסוק אך צדיקים (ווי ס'שטייט אין מהרש"ל, און ווי אחרונים זיינען דאס נאכמער מסביר), איז ניט א סיום פון דער תפלה, נאר דאס איז וואס ס'שטייט (ברכות לבב) אז ס'זאל זיין לשהות שעה אחת לאחרי התפלה, איז דאס איז דער ענין פון אך צדיקים יודו לשמך. ד. ה. אז דאס איז א אמירת פסוק, אלס א ענין וואס איז מחוץ לתפלה, לאחרי הסיום. משא"כ אל תירא איז כתפלה אריכתא דמיא, דאס איז א המשך פון די תפלה - דער סיום שלה.

ס'בלייבט דאך אבער די קשיא, ס'שטייט דאך אבער פארט אין מהרש"ל, אז אך צדיקים פלעגט ער זאגן לאחרי התפלה אלס א שעה אחת לאחרי התפלה קודם יציאתו מבית הכנסת, וועט מען אבער איצטער בפועל, א בשעת ס'איז דא א שעור וואס מ'לערנט נאכן דאווענען, און מ'לערנט דאס בבית הכנסת - און מ'לערנט דאס בכוונה בביהכ"נ, דערפאר וואס דאס איז שערים המצויינים בהלכה ווי די גמרא זאגט אין ברכות (ת,א), אז בשעת ס'דאוונט דארט וואו מ'לערנט און מ'לערנט דארט וואו מ'דאוונט איז דאס א סיוע ומוסיף הצלחה אין די ענינים. איז אעפ"י וואס מ'ווייס אז מ'וועט לערנען דא - דוקא דערפאר וואס מ'האט דא געדאוונט, זאגט מען אך צדיקים, ניט קודם יציאתו מבית הכנסת, נאר לאחרי התפלה, איידער ער הויבט אן לערנען.

דערפאר איז לא מצאתי עצה אחרת, סיידן ווי מפסיק זיין, און אפזאגן דער אל תירא מיט אך צדיקים, קודם אמירת תהלים. וואס דעמאלט איז דאס מתאים צו דעם ערשטן מאל, וואס דעמאלט האט מען מוסיף געווען אז מ'זאל דאס זאגן במקום שונה פון אמירת התפלה כדי צו באווארענען הוספה על התפלה. נאר דערנאך איז נשתקע הדבר מפני טירחא דצבורא. אבער דער ענין האמירה פון אל תירא און אך צדיקים, איז דאך אין דערוף ניט שייכות קיין טירחא דצבורא, ואדרבה, אז מ'לייגט דאס אפ אויף נאך אמירת תהלים, און נאך משניות וכו' איז דא אמאל אז מ'פארגעסט נאך אינגאנצן צו זאגן דאס, וואס דאס איז א ביאור והסבר אויף דעם פרט אין דעם ענין.

(שיחות קודש ה'תש"ל ח"א ע' 42)

שער

שבת קודש

מכניסותה ועד מלווה-מלכה

סעודת שבת

פוטרים המלאכים מיד¹

פעם שאל אחד את כ"ק מו"ח אדמו"ר (בהיותו בריגא או במקום אחר) מדוע מיד אחרי "שלום עליכם" אומרים ככר "צאתכם לשלום"? ומו"ח השיב משום שאצל מלאכים יקר כל רגע ("ווייל ביי מלאכים איז טייער א מינוט"), וגם רגע אחד הוא זמן ארוך, וממילא העובדה שהם מתעכבים אפילו רגע אחד הוא גם ענין גדול, ונמצא ששהו שיעור זמן גדול, ואין כאן שום זלזול בכבודם כו'!

(המלך במסיבו ח"ב ע' לא. וראה גם רשימות חוברת קמג)

■ ■ ■

שפיכת יין מהכוס

ידוע המנהג שכאשר ממלאים כוס יין לקידוש והבדלה וברכת המזון, ממלאים את הכוס על כל גדותיו עד שישפך מעט יין. וטעם הדבר - משום סימן ברכה, כי כל בית שאין יין נשפך בו כמים אין בו סימן ברכה (עירובין סה, רע"ב).

ובנוגע למנהג זה - כאן המקום להבהיר פרט מסויים:

איתא בשו"ע (או"ח רסקפ"ג) "עשרה דברים נאמרו בכוס של ברכה, טעון הדחה ושטיפה חי ומלא וכו'", ובהמשך הדברים (שם ס"ד): "מלא כמשמעו, שיהא מלא על כל גדותיו. ומ"מ אם חושש שאם יהא מלא הרבה ישפוך

1 באמירת "צאתכם לשלום" מיד אחר "שלום עליכם".

ויתבוה, ומניח קצת ריקן למעלה, אין לחוש, שעדיין שם מלא עליו".

ולכאורה: ע"פ המבואר בשו"ע משמע שכאשר נשפך יין מהכוס הרי זה ענין של בזיון ("ישפוך ויתבוה") - וא"כ כיצד נוהגים למלא את הכוס על כל גדותיו עד שישפך ממנו מעט יין!?

והביאור בזה:

שפיכה שיש בה משום בזיון היא - כאשר נשפך יין על הארץ, משא"כ כאשר נשפך מעט יין לתוך כלי. ולכן, צריכים להזהר להניח כלי שלם תחת כוס היין, ואז כאשר ממלאים את הכוס על כל גדותיו עד שנשפך ממנו מעט יין, ישפך היין לתוך כלי שלם (דלא כשפיכת היין לתוך כלי שבור בעת אמירת ה"מכות" ב"ליל הסדר"), ובמילא לא יהי' בזה ענין של בזיון.

אבל עדיין אינו מובן: גם כאשר נשפך מעט יין בתוך כלי - הנה למרות שאין בזה ענין של בזיון (כנ"ל), הרי זה לכאורה "לבטלה", מאחר שאין משתמשים ביין זה!?

והביאור בזה - בפשטות:

מאחר ששפיכת היין היא כדי שיהי' בבית "סימן ברכה" - מובן שפעולה זו היא לשם תכלית חשובה והכרחית ביותר - "סימן ברכה", ופשיטא שאין זה לבטלה ח"ו.

(תורת מנחם ה'תשמ"ב ח"ג ע' 1692)

■ ■ ■

שער

חג הפסח

ומנהגי חודש ניסן

כוס של אליהו

טעם כוסו של אליהו

רש"ג: מהי הסיבה ל"כוסו של אליהו"?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כפי שמשמע מדברי אדה"ז המקדים לפני"ז את המנהג "שלא לנעול החדרים שישנים שם בליל פסח כי הוא ליל שמורים כו'.. ואם יבוא אליהו ימצא פתח פתוח ונצא לקראתו במהרה ואנו מאמינים בזה ויש באמונה זו שכר גדול" ואח"כ כותב "ונוהגין במדינות אלו למזוג כוס א' יותר מהמסובין וקורין אותו כוס של אליהו הנביא", נמצא שמנהג זה בא להדגיש את האמונה בזה"ז בביאת אל' ומשיח!

רש"ג: א"כ למה דוקא על הכוס?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כי כל דבר שמחה צ"ל דוקא על כוס.

(המלך במסיבו ח"א ע' קלו)

"כוס חמישי", כוסו של אליהו, שמורה על בחי' שלמעלה ממדידה והגבלה דכל סדר ההשתלשלות בחי' "החמישית לפרעה", ד"אתפריעו ואתגליין מיני' כל נהורין", עד למהותו ועצמותו ית' ממש, שלכן, אין שותים ממנו רק מסתכלים עליו - הרי בסיום הסדר (אחר אמירת "לשנה הבאה בירושלים") מחזירים היין מכוסו של אליהו להבקבוק, שרומז שגם בחי' "החמישית לפרעה" (כוס חמישי) נמשכת ומתלבשת ב"כלים" ("בקבוק")¹.

(ספר השיחות ה'תשמ"ט ח"א ע' 391)

1) ובהע 80 מוסיף: ועפ"ז יש לבאר הטעם דמנהג בית הרב שגם החזרת היין מכוסו של אליהו להבקבוק (לא רק מזיגת כוסו של אליהו) נעשית ע"י האדמו"ר דוקא.

זמן מזיגת כוסו של אליהו

מזיגתו: עיי' כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע - אחר ברכת המזון (ע"פ רוב). עיי' כ"ק אדמו"ר - לפני ברכת המזון

מזיגת כוסו של אליהו - אף ששייכת לחלקו השני של הסדר שקשור עם הגאולה העתידה (שלכן מזיגת הכוס בדרך כלל היא לאחרי ברכת המזון, ורק בזמנים ידועים היו מוזגים הכוס לפני ברכת המזון..). ה"ה לפני אמירת "שפוך חמתך אל הגוים", שרומז שהתחלת הגילוי ד"כוסו של אליהו" (באופן של טעימה כו') שייך כבר בסיום זמן הגלות, כשיש עדיין צורך ב"שפוך חמתך אל הגוים" (לפני שלימות הברור כו').

(סה"ש שם הע' 78)

רש"ג: מהי השייכות ד"כוסו של אליהו" לסדר פסח, הרי אליהו הוא "מבשר טוב" ויבוא קודם הגאולה העתידה?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: אכן זה אותו ענין ("דאס איז דאס").

- באמת, בפשטות, לכאורה אינו מובן המנהג למזוג כוס של אליהו קודם ברכת המזון, הרי אז היא סעודת יום טוב וזו נוהגת בכל הימים-טובים לאו דוקא בליל פסח?

אלא הענין יובן עפ"י הידוע שכוסות הראשונים הם כנגד העבר ושתים האחרונות הם כנגד העתיד, השייכות של הכוס של אליהו אף לכוס שקודם ברכת המזון.

רש"ג: מדוע א"כ נהג כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע למזוג אחר ברכת המזון?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כיון שבפשטות כוס ג' עדיין שייכת לסעודה.

רש"ג: אבל מדוע א"כ נהג לפעמים קודם ברהמ"ז ולפעמים אחר ברהמ"ז?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: את הטעם בפשטות איני יודע, תמיד הי' לי ספק איך לנהוג, והנהגתי בזה היא ללא אחריות.

- על המזיגה קודם ברהמ"ז יש לי טעם מובן יותר, ולכן נוהג אני למזוג קודם ברכת המזון!

(המלך במסיבו ח"א ע' רב)

תשורה מנישואי הרה"ת יוסף וחייה מושקא גליצנשטיין

שאלה: בענין כוסו של אליהו פעמים הי' מנהג כ"ק מו"ח אדמו"ר למוזגו קודם ברכת המזון ופעמים אחרי ברהמ"ז, ואילו כ"ק אדמו"ר שליט"א מדייק תמיד קודם ברכת המזון?

כ"ק אדמו"ר שליט"א: כ"ק מו"ח אדמו"ר ידע הטעם, ולכן הי' יכול לאחר משא"כ אני - איני יודע טעמו, נשאר אצלי כך כפי המנהג, ועוד ועיקר:
(א) עדיף להקדים רגע מהנדרש מאשר לאחר.

(ב) יש בכלל מאתיים מנה - אני הרי עוסק בגאולה, מוטב לזרוז (והרי תיכף אחר אכילת אפיקומן מתחילים הימים של גאולה).

(המלך במסיבו ח"א ע' רפה)

החזרתו לבקבוק - אחר "לשנה הבאה בירושלים"

החזרתו להבקבוק, ההמשכה ב"כלים", שייכת בעיקר לאחרי הגאולה, שלכן זמנה בה"סדר" הוא אחר אמירת "לשנה הבאה בירושלים".

(סה"ש שם, בסיום ההערה)

לכאורה אינו מובן: הרי אליהו יבוא קודם ביאת משיח? וא"כ, גם אם כוסו של אליהו קשורה עם הלל וכוס רביעי - (כנגד לשון רביעי של גאולה, שקאי על הגאולה מהגלות האחרון), שלכן צריכים להמתין עם מזיגתו להבקבוק עד לאחר ברכת "על הגפן" - אין צורך להמתין עד לאחר אמירת "לשנה הבאה בירושלים"?

אך הענין הוא - שיכול להיות מצב ש"לשנה הבאה בארעא דישראל", שנמצאים בארעא דישראל באופן הרצוי, ואעפ"כ צריכים עדיין לפעול שיהיו "בני חורין", וכמו"כ יכול להיות מצב ש"לשנה הבאה בירושלים", שנמצאים בירושלים באופן הרצוי, ואעפ"כ צריכה להיות עדיין ביאת אליהו הנביא:

ענינו של אליהו הנביא הוא - ברור וזיכך הגשמיות מלמטה למעלה, כידוע שאליהו הוא בחי' ב"ן, והי' בעיבור י"ב חודש, וזיכך את גופו הגשמי עד שעלה בסערה השמימה.

זהו ענינו של אליהו גם לאחרי ביאת משיח - שאז תצטרך להיות העבודה בזיכך הגשמי, היינו, שהגילויים דלעת"ל לא יהיו רק מצד הנשמה,

אלא גם מצד הגוף עד ש"ראו כל בשר", ועי"ז תהי' שלימות ההמשכה מלמעלה למטה.

(תורת מנחם חל"ג 319)

לפני החזרתו לבקבוק - 'מתקנו' ע"י מזיגה נוספת של יין מהבקבוק

כן רשום גם בזכרוני² (ובמילא גם נוהג כן). אף, שלכאורה, אין שיך כאן פגם, שהרי איש לא שתה מהכוס.

אלא שי"ל שבמובן הרוחני נעשה בגדר שיריים³, כיון שנעשית בו כל מצותו, וצריך לשפוך בו יין כדי שיחזיר לחשיבותו - וכמש"כ בהגהות מיימוני הל' שבת פכ"ט⁴.

(היכל הבעש"ט חוברת כו עמ' ו ואילך)

בעת ההחזרה מנגנים "א-לי אתה"

בהחזרת היין מכוסו של אליהו להבקבוק.. שרומז להמשכת בחי' "החמישית לפרעה" ב"כלים" - שההמשכה ב"כלים" גופא היא באופן של "רנת", ניגון ושיר, היינו, מתוך שמחה שפורצת גדר, והניגון הוא על הפסוק "א-לי אתה", שבחי' "אתה" נעשה א-לי" (א-ל שלי).

(סה"ש שם ע' 396 הע' 126)

כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר שניגון זה הוא סגולה לגילוי אלי'.
ומה שנוגע לנו הוא - שגילוי אליהו הוא הקדמה והכנה לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(תורת מנחם ח"א ע' 182)

(2) מובא בזה מכתב של א' מזקני החסידים לרבי: הנה זה רבות בשנים רשום במוחי בבירור שרבוה"ק נ"ע זי"ע היו נוהגים אחרי גמר הסדר כשהיו שופכים היין מהכוס של אלי' חזרה להבקבוק, היו שופכים מתחילה מעט יין מהבקבוק להכוס (לתקן פגמו כמו בכוס ששתו ממנו) ואח"כ היו שופכים הכוס יין להבקבוק.. וע"ז בא מענה הרבי, בפנים.

(3) ראה רמב"ם הל' שבת פכ"ט הלכה טז: כלי שהיה מלא יין... אם שתה ממנו מעט... הוא כשיורי כוסות.

(4) הלכה טז שם אות א: ונ"ל דמה"ט כששופכין בו מעט יצא מתורת שיוור וחוזר לחשיבותו.

שער

חג השבועות

מנהגי זמן מתן תורתנו

ברכת "לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות"

כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' מברך לפני חג השבועות, במכתבים, ובע"פ, בהנוסח "לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות".

וביאור הענין הוא:

שמחה: להיות אשר לימוד התורה וקיום המצות קשור בנסינות ובהעלמות והסתרים, לזאת צריכה להיות קבלת התורה בשמחה, כמרז"ל דמצות שקבלו עליהן בשמחה, עדיין עושין אותה בשמחה, שבמילא מתקיימות יותר.

פנימיות: קיום התומ"צ צריך להיות בכל פנימיות עצם נפשו. לא רק בלבושי הנפש מחשבה דיבור ומעשה, וגם לא רק בכחות הנפש דשכל ומדות. כל זה - גם הכחות - הם חיצוניות לגבי עצם הנפש, וקיום התומ"צ צריך להיות בפנימיות, בעצם נפשו.

וע"ד שהי' אומר כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע בדביקותו, איך וויל ניט דיין ג"ע איך וויל ניט דיין עוה"ב איך וויל מער ניט אז דין אליין. שאינו רוצה בשום גילויים, גם גילויים היותר עליונים, כ"א רק בהעצמות. שזה בא מצד עצם ופנימיות הנשמה.

דהנה בשעת מתן תורה היתה, ההתחלה, אנכי הוי' אלקיך. אנכי מי שאנכי דלא אתרמיז לא בשום קוץ כו' הוא הוי' המהוה והוא אלקיך כחך וחיותך. ודיבור זה נאמר בלשון יחיד (דלא כתיב אלקיכם כי אם אלקיך לשון יחיד), שלכאו"א מישראל אמר הקב"ה אשר כל כחו וחיותו הוא רק אנכי הוי'.

והיות אשר דיבורו של הקב"ה עביד מעשה, הרי ע"י דיבור זה נקבע ונחקק בכאו"א מישראל, אשר כל כחו וחיותו הוא רק אנכי, ולזאת אינו רוצה בשום ענין בעולם כ"א בעצמותו ומהותו בלבד, להיות שזהו כל כחו וחיותו.

ולהיות אשר בכל שנה ושנה הנה כחג השבועות חוזר ומתעורר אותו הגילוי שהי' במ"ת, ובכל שנה ושנה ההמשכה הוא ממקום נעלה יותר ובתוקף יותר, לזאת הנה נוסח הברכה שלפני חג השבועות הוא "לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות", אשר קבלת התורה תהי' בפנימיות נפשו. כל כחו וחיותו יהי' ה"אנכי" דלא אתרמיז בשום אות — גילוי.

(לקר"ש ח"ד ע' 1307. וראה עוד בשערי המועדים - חג השבועות סי' כג)

■ ■ ■

אמירת תיקון ליל שבועות

מאמר הזהר אודות אופן לימודו של רשב"י בליל שבועות, "בליליא דכלה אתחברת בבעלה": "מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים ובמדרשות דקראי וברזי דחכמתא, בגין דאלין אינון תיקונין דילה ותכשיטאה" (כפי שאומרים גם ב"תיקון ליל שבועות").

ביאור ההוראה מדברי הזהר: תוכן הלימוד "מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים ובמדרשות דקראי וברזי דחכמתא" בליל שבועות, הוא - "בגין דאלין אינון תיקונין דילה ותכשיטאה", היינו, כדי שיוכל להיות היחוד והחיבור דכלה עם בעלה בתכלית השלימות, צריכה להיות הכלה במצב של שלימות, עי"ז שיש לה את כל התיקונין והתכשיטין, שהם פרטי הענינים דתורה נביאים כו' (כמבואר בהערות אאמו"ר).

וענין זה נוגע לכללות עבודת האדם לקונו, שכן, ע"י כל מצוה ומצוה פועלים את הענין דיחוד קוב"ה ושכינתו, ועד שתכלית כל ענין העבודה הוא - יחוד קוב"ה ושכינתו' (שזהו תוכן הענין ד"כלה אתחברת בבעלה").

אמנם, עפ"ז נשאלת השאלה לאידך גיסא:

מכיון ששלימות הענין דיחוד קוב"ה ושכינתו' הוא ע"י הקדמת הלימוד "מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים ובמדרשות דקראי וברזי דחכמתא" - הי' צריך להיות לימוד זה לפני כל מצוה ומצוה,

ומעולם לא ראינו שלפני קיום מצוה (ולדוגמא: תפלת מנחה שיתפללו תיכף) יתיישבו ללמוד באופן הנ"ל, "מתורה לנביאים ומנביאים לכתובים ובמדרשות דקראי וברזי דחכמתא"!!

תשורה מנישואי הרה"ת יוסף וחייה מושקא גליצנשטיין

ויש לומר הביאור בזה - ע"ד הביאור בנוגע לאמירת "לשם יחוד קוב"ה ושכינת"י" לפני כל מצוה:

בכמה דרושי חסידות נתבאר הטעם לאמירת "לשם יחוד קוב"ה ושכינת"י" לפני כל מצוה (כמובא בפע"ח). אמנם, בנוגע לפועל, מקובל מנהג זה אצל חסידי פולין, משא"כ בחב"ד.

וידוע הביאור בזה¹ - שאמירת "לשם יחוד קוב"ה ושכינת"י" בהתחלת היום, קודם "ברוך שאמר", היא בבחינת "פעולה נמשכת" על כל היום כולו.

ועד"ז יש לומר בנוגע ללימוד "מתורה לנביאים כו", דבר הפועל את שלימות התיקונין והתכשיטין - שהלימוד "מתורה לנביאים כו" בליל חג השבועות, "זמן מתן תורתנו" ("ליליא דכלה אתחברת בבעלה"), הוא בבחינת "פעולה נמשכת" על כל השנה כולה, עד לליל חגה"ש דשנה הבאה.

(התוועדיות ה'תשמ"ו ח"א ע' 458)

■ ■ ■

(1) ראה גם בפרק "סדר היום" - אמירת "לשם יחוד" רק לפני "ברוך שאמר". לעיל עמ' 47.

שער

חנוך לנער

מהלידה עד בר/בת המצווה

קריאת שם לבת

קריאת השם לבת בקריאת התורה הסמוכה ללידה

נהייתי מה שהודיעני שקרא לבתו תחי' שם ביום ה', ועל פי מה שסיפר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ שפעם בהוולד אחת מבנותיו של כ"ק אדמו"ר האמצעי, קראו אדה"ז ואמר לו שאף שיש טעם הנותן מקום לומר לחכות בקריאת השם עד קריאת התורה דש"ק, בכ"ז מפני טעמים ידועים אין לעשות כן, ויקרא שם לבתו ביום הקריאה הקרוב ליום הלידה.

ומזה שסיפר לי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ ענין זה בנוגע לאיש פרטי כאן, הרי זה הוכחה שזוהי הוראה כללית לכל.

(אג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ד ע' מח)

מנהגנו לקרות שם לבת שנולדה - בקרה"ת הכי קרובה.

והרוצה לאחר קריאת השם, שהוא חיות האדם - עליו להביא רא'י. והרי אמרו"ל דאשה כמאן דמהילא דמיא, ופשיטא שהכוונה תיכף בלידתה.

(אג"ק כ"ק אדמו"ר חכ"ב ע' רס)

ודוגמתו בבת - בקריאת השם (כמו אצל בן בעת המילה) שעל ידו נמשך ומתגלה חיות הנשמה בהגוף. (ראה לקו"ת פרשתנו (בה"ב) מא, ג. ובכ"מ). - ולכן נכון להקדים קריאת השם בקרה"ת הסמוכה להלידה, גם בימי החול, ולא להמתין לקרה"ת דיום הש"ק.

(תו"מ ה'תנשא ח"ג ע' 230 בשוה"ג)

1) העולה מכל המובא לקמן בפנים: העובר, עוד בהיותו בבטן אימו, יש בו נפש קדושה, וע"כ מלמדין אותו כל התורה כולה, ומשביעין אותו תהי צדיק. אך היא מגיעה לידי גילוי בעת הלידה, ובפרט בנתינת השם (שהוא חיותו) במעמד ברית-המילה. וככל הדברים האלו, כן-הוא גם בנוגע לבת, אלא שכיון דכמהולה נחשבת, אל לנו לאחר את הבאת נשמתה לידי גילוי, וע"כ יש להקדים את נתינת השם בקריאת התורה הסמוכה ללידתה, באופן מפוסס וגלוי.

תשורה מנישואי הרה"ת יוסף וחייה מושקא גליצנשטיין

כידוע דכמה מדריגות יש בכניסת נפש דקדושה התלויות בזמן.. והן במצות מילה (ובבת דכמאן דמהילא דמיא - ע"ז כז, א - י"ל שהוא בקריאת השם, וכמו שגם בכך נותנים השם לא יאחר מבעת מילתו..

(אג"ק כ"ק אדמו"ר ח"ד ע' ר)

ובפרט לאחרי המילה, וואס דאן קומט די נשמה אין אן אופן פון "כניסה". און ביי אידישע מיידעלע, וויבאלד אז "אשה כמאן דמהילא דמיא", איז די "כניסת נפש הקדושה" באלד ווי זי ווערט געבארן - דלמה תגרע. ואולי י"ל דהכניסה - בקריאת השם.

(לקו"ש ח"ד ע' 250)

הטעם והעילוי בנתינת שם בפועל ממש ובפרסום (לבן - בעת הברית, ולבת - בעת קריאת התורה ברבים) (ולפי מנהגנו - נתינת השם היא בקריה"ת הסמוכה להלידה, גם בשני וחמישי וכיו"ב), אף שידוע השם (להורים וכיו"ב) לפני זה. ועד"ז העילוי דלידה בכלל, שאז הוא השמחה של יום הולדת, אף שהתינוק הוא בשלימותו גם בעיבור במעי אמו (ואדרבה - מלמדין אותו כל התורה כולה כו' נדה ל, ב), מפני המעלה בענין הגילוי כו'.

(תו"מ ה'תנש"א ח"ב ע' 319 הע' 52)

בהיותו במעי אמו "נר דלוק לו על ראשו.. ומלמדין אותו כל התורה כולה.. ואינו יוצא משם עד שמשיעין אותו תהי צדיק", היינו, שהנשמה נמצאת בו עוד לפני שיוצא לאויר העולם, ולא עוד, אלא, שלומד תורה בפועל, ובתכלית השלימות - "כל התורה כולה". (וכמ"ש רבינו הזקן בשו"ע (או"ח מהדו"ת סוס"ד) ש"גמר ועיקר כניסת נפש הקדושה באדם הוא בי"ג שנים ויום א' כו" - "גמר" דייקא. ומ"ש שם ש"תחלת כניסת נפש זו דקדושה.. במצות מילה" - הכוונה לכניסה בגילוי, אבל גם לפני"ז (בשעה שנולד ויצא לאויר העולם) נמצאת בו הנשמה).

(תו"מ ה'תשמ"ח ע' 254 ובהע' 19)

■ ■ ■

בר מצוה

נוסח הברכה: חסיד, ירא-שמים ולמדן

הלשון דלעיל שסידורו, חסיד יר"ש ולמדן, ששמענוהו איזה פעמים, יש לבאר הדיוק בקדימה ואיחור, שלכל לראש צ"ל ענין החסידות, כביאור רבנו הזקן בתוכנה, שמבטל עצמו בשביל הזולת עד כדי שלא לחשוש להיזק עצמו בשביל טובת הזולת (וידועה הראי' של רבנו הזקן מהודעת חז"ל, שורפן חסיד (נדה יז, א ובתוס' ד"ה שורפן, שם)) ומיעוט ישות עצמו ומציאות עצמו נותנת מקום ליראת שמים. וכהודעת חז"ל כל אדם שיש בו גסות הרוח הרי אומר הקב"ה אין אני והוא יכולים לדור בעולם לא מינה ולא מקצתה (סוטה ה, א).

וראה ג"כ שיחת כ"ק מו"ח אדמו"ר (י"ט כסלו תרצ"ג אות ג') תורת רבנו הזקן, דכשלבו של אדם רחב עליו מתולדתו ואינו עוסק בחסידות לברר מדותיו כו' אפילו שכינה אינה חשובה כנגדו וכו' ופשיטא דאז אין מקום ליראת השכינה, וכשיש יראה זו עכ"פ מיראה תתאה, אזי יש גם חכמה, ושהרי אם אין יראה אין חכמה, ואדרבה כאשר מחדש חידושים הרי הוא רק מוסיף טפשות (עיי"ש תורת רבנו הזקן) משא"כ באופן ובסדר האמור ואזי נעשה למדן.

בתוספת נו"ן ארוכה שזה מורה על שהוא רגיל בכך³ (עיין ב"מ לג, ריש עמוד א', ובלקו"ת במדבר כא, א. דברים כ, ב. בענין נו"ן ארוכה ע"פ חסידות) בתלמוד תורה השקול כנגד כולם תלמוד המביא לידי מעשה בפועל אשר המעשה הוא העיקר.

(אגרות קודש ח"ז ע' עב)

■ ■ ■

(2) ענין זה שייך כמובן לא רק לנער הבר מצוה, כ"א זוהי "תקות רבותינו נשיאנו" (אג"ק ח"ז ע' עב). אך כיון שלשון זו הובאה בנוסח ברכת הרבי לבר-המצוה, הובא ביאור זה כאן.
(3) ובאג"ק ח"ז ע' סא: ע"ד דרז"ל בענין רבצן, הרגיל בכך ולא בדרך מקרה.

שער

רבותינו נשיאנו

הנהגותיהם בקודש

הנהגות בית הכנסת

ישיבה בקרן דרומית-מזרחית

ידוע שאלו שישבו בבית הכנסת במקום מיוחד כו' דייקו שמקומם יהי בקרן דרומית מזרחית, או - לא בקרן ממש, אלא דרומית למקום הש"ץ היורד לפני התיבה, זאת אומרת, שמקומם הקבוע לתפלה הוא - בקרן דרומית מזרחית.

(תורת מנחם ה'תשמ"ב ע' 393, וראה בלקוטי דבורים (בלה"ק) א-ב ע' 309)

לכאורה מקום הקרנות יש להן מעלה. עם היותן רחוקים מהארון הקדש הרי ארז"ל הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין כדאיאתא פ"ב דב"ב (דכ"ה ע"ב). וכיון שכן זה העומד בקרן דרומית מזרחית מקיים ידרים ג"כ עם עמידתו למזרח כמ"ש בגמרא שם דמצדד אצדודי. משא"כ כשעומד במזרח ממש ולא בקרן א"א כל כך לצדד אצדודי. א"כ המקום הנ"ל יש לו בזה מעלה עם היותו כעת רחוק יותר ממקום ארון הקדש מטעם הנ"ל.

(שו"ת צמח צדק! או"ח סי' כב)

■ ■ ■

עליה ל'חתן בראשית'

הסברת הדבר - כפי שנתבאר ע"י רבותינו נשיאנו - מפני המעלה המיוחדת דפרשת בראשית, שהיא הפרשה הארוכה ביותר, היינו, לא רק

(1) התשובה נכתבה כמענה לשאלה פרטית אודות מקומות קניינים בביהכ"ס שהורחב וקרנותיו השתנו, ואגב כך מסביר אדמו"ר הצ"צ מעלת הקרנות.

בנוגע למספר הפסוקים (שהרי יש פרשה (פ' נשא) שמספר פסוקי גדול יותר ממספר פסוקי פ' בראשית ובפרט כאשר ישנם ב' פרשיות מחוברות), אלא בעיקר מפני שבפרשה זו נכלל משך זמן הכי ארוך - מהתחלת ברה"ע עד לידת נח, אלף ומחצה שנים לערך.

וכמדובר כמ"פ שכאשר ישנה הוספה בענין של קדושה - אין זו הוספה בכמות בלבד, כי אם גם (ובעיקר) הוספה באיכות הדבר, היינו, שע"ז משתנה איכות הדבר באופן נעלה יותר.

ואף שלכאורה מדובר אודות העשר דורות שמאדם עד נח שלא היו במצב הראוי כו', כמובן מדברי המשנה במסכת אבות (פ"ה מ"ב) - הרי זה מובן ע"פ הידוע שהתורה "לא בשמים היא", אלא ניתנה בארץ הלזו התחתונה דוקא.

וענין זה בא לידי ביטוי בפרשה ארוכה בזמן - כי האריכות בזמן קשורה גם עם אריכות במקום (שהרי זמן ומקום קשורים זה בזה) היינו המשכת התורה למטה מטה ביותר, אריכות בענין המקום.

(תורת מנחם ה'תשד"מ ח"א ע' 362)

ולכאן, וואס איז אזוי דער חשיבות דערפון? מ'קען דאך זאגן א סברא פארקערט אז חתן תורה איז מער חשיבות ווארום ער פארענדיקט די תורה, איז דאס אן ענין נעלה ביותר פארענדיקן די גאנצע תורה, זאגט מען ניין, חתן תורה האט טאקע א שייכות צו תורה, ותו לא, איז ניט דאס ענינו פון א נשיא, במילא, פאר דעם וואס עס איז איינגעשטעלט איז דער נשיא אמאל חתן תורה און אמאל חתן בראשית, בשעת אבער מ'שטעלט דאס איין, ווי ווערט דאס איינגעשטעלט, אז דער נשיא איז ניט חתן תורה, נאר דוקא חתן בראשית.

איז דער ביאור אין דעם: א נשיא איז דאך א מלך, וואס דער מלך איז אויסגעטיילט פון אלעמען, און ווי די גמ' זאגט אין הוריות וועגען דעם קרבן נשיא אז דוקא א נשיא קען דאס בריינגען, און ווי מ'זאגט אז משכמו ומעלה גבוה מכל העם, אדער אין אנדערע אותיות איז דאס, אז דער מלך מצד עצמו שטייט אין א מצב פון התנשאות עצמית, ער איז מנושא בעצם, העכער אפילו פאר דעם ענין פון מלוכה על העם, און מ'דארף מעורר זיין דער תמליכוני עליכם, אז ער זאל אראפקומען מדרגתו און האבן א שייכות צו מלוכה על עם, דער ענין פון הכתרת המלך, וואס דעמאלט האט ער

שוין א שייכות מיט'ן עם, אבער אויך דאן איז דאס אן ענין פון מלוכה. און דאס איז ענינו פון א נשיא, אז ניט קוקענדיק אויף דעם וואס מצד עצמו איז ער משכמו ומטה אויך גבוה מכל העם, פונדעסטוועגען בלייבט ער ניט ווי ער איז אפגעטראגן און אפגעזונדערט פון אלעמען, נאר ער לאזט זיך אראפ ביז אין וועלט דא למטה, אין דעם ענין פון בראשית ברא אלקים, וואס בראשית איז די לענגסטע סדרה בתורה אין שטח פון זמן, דאס נעמט דורך פון דעם זמן פון אדם הראשון ביז דעם זמן פון נח ודור המבול, און ניט נאר איז דאס די לענגסטע סדרה אין זמן בכמות, נאר דאס איז אויך די לענגסטע סדרה אין זמן באיכות, ד.ה. אז דארט רעדט זיך מן הקצה אל הקצה, אנהייבנדיק פון א מצב וואס ויאמר אלקים יהי אור וואס דאס גייט דאך אויף דער אור שנברא ביום הראשון שלא הי' העולם ראוי להשתמש בו, ביז דעם זמן פון דור המבול וואס דעמאלט איז געווען אזא מצב וואס עלה ברצון ה' אז עס זאל זיין היפך ענין הבריאה, הייסט עס אז דארט רעדט זיך מן הקצה אל הקצה פון דעם אור שנברא ביום ראשון וואס איז געווען באופן נעלה ביותר ביז וואס לא הי' העולם ראוי להשתמש בו, ביז צו אזא מצב וואס ניט נאר אז ס'ניט געווען דער אור שלא הי' העולם ראוי להשתמש בו, אפילו ניט קיין אור סתם, אפילו ניט אן אור וואס איז ניט חשך, נאר ס'איז געווען א מצב פון חשך, און אזא חשך וואס מצד דעם האט דער אויבערשטער געבראכט א מבול,

און ווי דאס ליגט אויך אין דעם ערשטן פסוק פון בראשית, בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, וואס ראשית איז דאך בחוכמתא, ב' ראשית, איז דאס ח"ע און ח"ת, דאס איז אבער אלץ ווי מלכות איז נאך אין אצילות, זאגט מען אויך דערנאך את השמים ואת הארץ, וואס דאס גייט אויף אלע ענינים ביז ווי זיי זיינען דא למטה אין עולם הזה התחתון שאין תחתון למטה הימנו,

און אין אזא וועלט לאזט זיך אראפ דער נשיא אויף אויפטאן אין איר, ד.ה. אז דאס איז ענינו פון א נשיא - ניט בלייבן בדרגתו אפגעטראגן און אפגעזונדערט פון אלץ, נאר ער לאזט זיך אראפ און פארנעמט זיך מיט אידן ווי זיי געפינען זיך אין וועלט און אין א מעמד ומצב פון העלם והסתר העולם, וואס דערפאר איז דער נשיא עולה לחתן בראשית און ניט לחתן תורה, ווארום ענינו איז דוקא אראפקומען אין דעם ענין פון בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, אין וועלט.

אבער ער איז דאך א נשיא, איז ביז וואנעט לייענט ער בתורה, ניט

ביז סוף הפרשה וואו עם רעדט זיך וועגען דער מבול, נאר מערניט ווי ביז דער "והנה טוב מאד" ד.ה. אז וואס איז זיין פעולה אין וועלט, אז ער מאכט איבער פון חשך המבול עס זאל ווערען והנה טוב מאד, און ווי די גמ' זאגט אז טוב מאד זה יצר הרע אדער זה מלאך המות, אז ער מאכט איבער אויך דעם יצר הרע, וואס דוקא דעמאלט ווערט טוב מאד, ווארום דער יצר טוב מצד עצמו איז נאר דער ענין פון טוב, אבער בשעת מ'האט ניט נאר דער יצר טוב נאר מ'מאכט אויך איבער דעם יצר הרע, ווערט דעמאלט ניט טוב סתם נאר טוב מאד, וואס דאס טוט זיך אויף ע"י הנשיא, אז ער מאכט איבער די גאנצע וועלט אין אן אופן פון טוב מאד, ביז ער קומט צו דערנאך צו ויכולו, דער ענין התענוג, אז ער מאכט איבער וועלט אין אן אופן של תענוג.

(שיחות קודש ה'תשל"ב ח"א ע' 102)

...

שער

דרכי החסידות

הנהגות בקרב החסידים

התקשרות

**הזכרת האדמו"ר - בברכת המזון, אמירת פסוק שמו בשמו"ע,
ואמירת הקאפיטל תהלים לפי מספר שנותיו**

כמה מהחסידים נוהגין (א) לומר בסדר דהרחמן: הרחמן הוא יברך את אדוננו מורנו ורבנו. (ב) לומר בסיום דשמו"ע גם הפסוק של שם אדמו"ר. (ג) לומר גם הקאפיטל תהלים של שנות האדמו"ר.

(הערת כ"ק אדמו"ר באג"ק כ"ק אדמו"ר הרי"צ ח"ד ע' תכט בשוה"ג)

תשורה מנישואי הרה"ת יוסף וחייה מושקא גליצנשטיין

בחורף תרס"ג בהיותי עם הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע בעיר וויען, באחד הלילות זכיתי לשמוע שיחה ארוכה בענין וואס הייסט א חסידישע אהבה זה לזה, ואהבת החסידים למורם ונשיאם, און ווי יקר עס איז אזא ריינע אהבה למעלה, און ווי טייער עס איז למטה.

ויואל לספר לי את אשר שמע מאת כ"ק דודו הרה"ק רחש"ז זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע מליאדי: פעם נכנס אל הוד כ"ק אביו אדמו"ר הצמח צדק וימצאהו יושב ולומד סוגיא באבה"ע בהנוגע לתשובה בשאלת עגונה, ובתוך כך נכנס גם כ"ק אחיו כ"ק דודי הגאון הרה"צ מהרי"נ זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע וכ"ק גיסו כ"ק דודי הגאון החסיד ר' לוי יצחק זצוק"ל זי"ע - שהי' בעל מוח חריף - ויתפלפלו בהסוגיא שעה ארוכה בעמקות גדולה.

אחי הרי"נ - מספר הרחש"ז להוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק - התפעל במאד על גודל גאונותו וחריפותו של כ"ק אאמו"ר, ויאמר בתמימותו: עתה נראה כוחם של החסידים המקושרים באמת ומברכים אותך בלב שלם.

בודאי - אמר כ"ק אאמו"ר הצ"צ - אהבת החסידים וברכתם בוקע רקיעים, משה אל'ס - הי' אחד מהחסידים הבע"ב דוויטעבסק, בינוני בידיעה ובעבודה, רק מקושר גדול - אהבה'דיקער הרחמן אין בענטשן עושה פרי טוב למעלה ובא בפועל טוב למטה.

(אג"ק' שם)

במש"כ² בענין הסדר בברהמ"ז - יעויין משנה וש"ס שלהי הוריות³.

(אג"ק חט"ו ע' קפז)

■ ■ ■

(1) הרבי מציין לקונט' סמוכים לעד ע' 16, (נדפס בספר המאמרים פר"ת ע' קמח). וראה לקו"ש חט"ו ע' 502.

(2) מענה למו"ה יצחק דובאוו לשאלתו: מנהגינו לומר הרחמן הוא יברך את אדמו"ר שליט"א, ונתבאר שצריכים לו' אבי מורי וכו' וגם על עצמי וב"ב וכו' ואיך הוא הסדר.

(3) הוריות יג ע"א: ת"ר היה הוא ואביו ורבו בשבי .. ורבו קודם לאביו.

הוספה

תמונות מאבי הכלה אצל הרבי

■

תמונות מהחתן והכלה אצל הרבי

■

תמונות ממעמד הנחת אבן הפינה
לבית חב"ד אילת

מעמד הנחת אבן הפינה לבית חב"ד אילת כ"ה אלול ה'תשמ"ח

The ground braking of Chabbad House in Eilat the 25th of Elul 5748

אבי הכלה (מימין) והחתן (משמאל) במעמד
Father of the Kallah (at the right)
and the Chasson (at the left) at the occasion

אבי הכלה ביציקת אבן הפינה, לצידו אבי החתן

Father of the Kallah at the placing of the stone,
next to him is the Chasson's Father

אבי החתן – מנהל בית חב"ד נואם,
לצידו יושב אבי הכלה

Father of the Chasson – Head of the chabbad House,
reading the Rebbe's letter, next to him sits the Kallah's Father

אבי הכלה הרה"ת יוסף יצחק הלוי רייטשיק ע"ה אצל הרבי

The Kallah's Father Rabbi Yoseph Yitzchak Raichik (OB"M) By the Rebbe

Bracha Vehatzlacha

ברכה וחצלחה

בקריאת התורה, מאחורי הרבי

Standing behind the Rebbe during Kriat HaTorah

כוס של ברכה

Receiving Kos Shel Bracha

החתן אצל הרבי

The Chasson by the Rebbe

Getting Sunday dollars (next to his father, and his brother Rabbi Shimon)

בחלוקת דולרים (לצידו אביו, ואחיו הרה"י שמעון)

At the end of Davening

לאחר התפילה

הכלה אצל הרבי
The Kallah by the Rebbe

The Kallah's family by the Rebbe
(the Kallah in her father's arms)

משפחת הכלה אצל הרבי (הכלה על זרועות אביה)

Bearing the above in mind, as well as the earlier introductory remarks concerning the basic character differences between the male and female, the ceremony of the seven circuits which the bride makes the groom suggests the following explanation:

The groom, who takes the initiative^{**}) in bringing the union to fruition, is initially the center of the new Jewish home. He is the first to take his place under the Chuppah. When the bride is led to the Chuppah, she proceeds to make a circle around the groom. This symbolizes the delineation (in space) of their own world within the outer world, with her husband-to-be as its center. She continues to make circuits one after the other seven times, symbolizing that she, the "Foundation of the House," founds an edifice that would be complete on the first day of each and every week to come as of the second, third, etc., to the end of all times and seasons, a lasting and "eternal edifice" (with the infinity of the "cycle"). Her own contribution to this sacred union is also implied in the fact that she makes the circuits around the groom.

Having completed the seven circuits, she stands beside her husband-to-be in the center of the circle, for after the preparations for the building of their home, both of them, the husband and the wife, form its center. From here on, throughout the entire ceremony both the bride and the groom form the center of the holy ceremony, like a king and queen surrounded by a suite of honor. Their lives become united into one full and happy life, based on the One Torah given by the One G-d.

With all good wishes and kindest personal regards,

Very sincerely yours,

■ ■ ■

(**) This is expressed, e.g. by the saying of our sages that "it is the custom of the man to seek a wife. "During the marriage ceremony this is symbolized by the fact that the groom declares "harei at, etc." (Be thou betrothed unto me, etc.), while the bride remains silent.

Memento from the Wedding of Yosef & Chemi Glitsenshtein

This is why marriage is one of the greatest soul-stirring experiences of the bride and groom, for their respective souls have found at last the other half. Something of this joy is experienced, by the way of illustration, at the re-union of two close relatives or beloved friends who had been separated for decades.

To a certain extent, therefore, the marriage marks the beginning of a complete and full life, while the pre-marital life of either the bride or groom may be considered in the nature of a preparatory period.

The union of the two parts of the same soul is not a union of two identical halves which make one whole. But they complement each other, each of them enriching the other with powers and qualities which hitherto were not possessed by him or her. For the “masculine” and “feminine” parts of the souls have basic differences, reflecting, broadly speaking, character differences of the sexes. One such difference in what our Sages called “the nature of the male to conquer” i.e. the propensity of the male to conquer new provinces (in business, profession, science, etc.) outside his home. This quality is generally not found in the female. On the other hand, the woman is called in our sacred literature the “Foundation of the House.” For within the house her personality and innermost qualities are best expressed and asserted (Psalms 45:14).

It has been mentioned earlier that marriage, in a sense, marks the beginning of a full life, The wedding ceremony reflects this by an allusion to the beginning of all life, especially human life, The Blessing of Betrothal (Birchoth Hanesuin) also begin with a reference to the creation of the first man, the first woman, and their wedding.

Even since the Creation of the world, human life has been based on the seven-day cycle. G-d created the world in six days and hallowed the seventh as a day of rest. Man was then commanded to work for six days of the week, but to dedicate the seventh as a Sabbath unto G-d. When a Jew is about to set up a home and begin a full life, it is fitting that this basic principle of a happy life should be symbolized during the wedding ceremony. Hence the “Seven Days of Feasting,” and the “Seven Blessings” (Sheva Berachot). This brings us also to the seven circuits of the bride around the groom.

A letter from the Lubavitcher Rebbe

Marriage: the reunion of two beloved friends who had been separated for decades

Aleph d'Rosh Chodesh Tammuz 5710
June 15, 1950
Brooklyn, NY

Mr. Samuel Kramer
122 East 42nd Street
New York, NY

Dear Mr. Kramer,

This is in reply to your question regarding the significance of the custom during the marriage ceremony that the bride makes seven circuits around the groom under the Chuppah.

The answer to this question it seems to me has to cover the following sub-questions: (1) The significance of the circuit, (2) its repetition seven times, (3) the bride circling around the groom and not vice versa, (4) the bride then joining the groom, standing by his side within that circle.

I trust that the following may give you a satisfactory answer.

It is stated in the Zohar (Part III.7:2) that marriage, which is a union of two distinct persons, is in reality a union of two halves of the same soul. Each one, when born, possesses but half*) of that soul which becomes one and complete only in wedlock, though Chuppah and Kiddushin.

*) This does not mean, of course that it is half a soul in every respect, but in the sense that in some respects, viz. the setting up of a home, an individual is but a "half," and his soul is likewise a "half."

Yichud – Union

After the ceremony, the Choson and Kallah adjourn to a yichud (private) room. The few minutes the couple shares together allude to their new, intimate relationship.

☞ The Seudas Mitzvah – Wedding Feast

Most Jewish celebrations (marriage, circumcision, etc.) are followed by a seudah (meal or feast) to honor the occasion. At this meal all guest participate in the mitzvah of “L’sameach chassan v’kallah” (to make the Chossan and Kallah rejoice, or to rejoice with the Chossan and Kallah.)

As a Mitzvah, the meal is very important. The Talmud relates many instances where the greatest of our sages have set aside their diligent study of Torah in order to rejoice with the new couple.

In accordance with Jewish law and custom, men and women dance separately. Often, the separation is effected by a mechitza (screen or partition). The separation reflects the values of tznius (modesty), one of the virtues in which Jewish marriages have excelled throughout the ages.

At the end of the Seduas Mitzvah, birchas ha’mazon

(grace after meals) is recited, and the same sheva brochos that were recited under the chuppah are repeated.

By dancing around the Chossan and Kallah, the community expresses its support for the couple. As a part of the Jewish people, they need never fear facing life alone.

■ ■ ■

The Kesubah – Marriage Contract

“I will cherish, honor, support and maintain thee in accordance with the custom of Jewish husbands who cherish, honor, support and maintain their wives in truth” – from the Kesubah

Next the kesubah (marriage contract) is read aloud. This reading separates the betrothal blessings from the marriage blessings (known as the “Sheva Brochos” or seven blessings). The kesubah is a binding document that details the husband’s obligations to his wife. In the kesubah, the Chossan pledges that he will “work for, honor, provide for, and support (his wife), according to the practices of Jewish husbands.” The standard kesubah is written in Talmudic Aramaic and dates back thousands of years.

Following the reading of the kesubah, the contract is handed over to the Kallah by the Chossan.

Sheva Brochos – Seven Marriage Blessings

The concluding portion of the marriage ceremony is the recitation of seven blessings. Usually, several different people are given the honor of pronouncing these blessings.

Breaking a Glass

At the conclusion of the seven blessings, the couple drinks from the second cup of wine. Then the Chossan breaks a glass with his right foot as an additional remembrance of the destruction of the Holy Temple in Jerusalem. Even at the height of one’s personal joy, we must nevertheless remember our communal pain over the loss of the Temple.

The Seven Circles

When the Kallah joins the Chossan under the chuppah, she circles him seven times. Seven signifies a creative completion, like the seven days of creation, a passage beyond the physical into the spiritual. Just as the seventh day was the creation of the Shabbat, the day that completed the creation of the world, so do the seven circles around the Chossan signify their completed quest for each other.

During the wedding ceremony the Kallahsh stands at the right side of the Chossan, as the Psalmist states, “at the right hand does the queen stand”.

The Rebbe’s Letter

It was the Rebbe’s custom to respond to wedding invitations by sending a letter of blessing to the Chossan and Kallah.

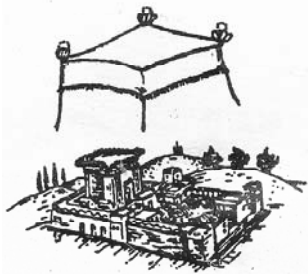
“May you build a true Jewish home, an eternal structure on the foundations of Torah and its Mitzvoth, as they are illuminated by the inner light of Torah, namely the teachings of Chassidus”

The Kiddushin – Betrothal Benediction

During the Kiddushin, the Rabbi makes two blessings. The first blessing is over a cup of wine, the traditional symbol of joy. In the second blessing we thank G-d for the sanctity of marriage. The couple shares the wine from the cup to remind themselves that they will hsare together for the rest of their lives. Betrothal is completed with the Chossan giving the Kallah the ring.

As the Chossan places the ring on his Kallah’s finger, he says, “Harei at mekudeshes li b’tab’as zo kedat Moshe v’Yisrael”, which means, “Behold, you are consecrated to me with this ring according to the laws of Moses and Israel.” These words signify the divine origin and holy seal of truth that characterize both Torah (the laws of Moses and Israel) and the marriage. The sentence contains 32 Hebrew letters, the numerical equivalent of the word lev (heart).

When the Chossan veils his Kallah, he is saying, “I will cherish and respect not only the ‘you’ that is revealed to me, but also those elements of your personality that are covered from me. As I bond with you in marriage, I am committed to all of you, all of the time.”

The veil covers up the beauty and charm of the Kallah, reflecting the greater significance of that which is hidden. No matter the exterior qualities of a woman, her inner character and personality traits are more important. Beauty fades, but spiritual qualities grow stronger over time.

❧ *The Wedding Ceremony*

Chuppah – The Canopy

The wedding ceremony takes place under a chuppah. Open on all four sides, the chuppah is likened to Abraham’s tent, which had entrances on all four sides as a reflection of his great hospitality. In coming under the chuppah, the couple makes a statement that their house will be as open to guests as was Abraham’s tent.

Because the chuppah is meant to represent a house, it is usually erected outdoors under the stars, as Abraham was promised that his descendants would, one day, be like the “stars of the heaven.” Since every Jewish marriage is a continuation of Abraham’s progeny, it is befitting that the marriage be conducted under the stars.

The Chossan proceeds to the Chuppah, followed by the bride. This procession signifies the Kallah’s transition from her parents’ home to her husband’s. The groom awaiting the arrival of the bride symbolizes his welcoming her into his new “home.”

❧ The Jewish Wedding

“A successful marriage is dependant on inviting G-d into the relationship” – The Talmud

Marriage is a holy institution in Judaism. This sanctity is reflected in the details of the wedding ceremony.

The wedding day is like a personal Yom Kippur for the Bride and Groom (Kallah and Chossan). The couple is forgiven for all their past wrongdoings as they begin a new life together.

They fast until after the ceremony; add Yom Kippur confessions to their afternoon prayers; recite the Book of Psalms, and ask for forgiveness before staring their new life together. Standing under the chuppah, their life's destiny is set, and all past reckoning erased.

❧ Before the Chuppah

Kabbalas Ponim – Greeting the Chossan and Kallah

By custom, the Chossan and Kallah do not see each other before the wedding. Therefore, separate welcoming receptions are held for the Chossan and Kallah. At the receptions, relatives and friends greet them and offer their heartfelt wishes.

Bedeken – Veiling of the Bride

Before the Chupah ceremony, the groom, accompanied by relatives and friends, goes forward to veil the bride.

The veil is placed over the Kallah's face, for it is said that at the time of her ceremony the Divine Presence rests on her face. The placing of the veil is also reminiscent of the Biblical account of Rebecca covering her face upon seeing Isaac before their betrothal.

The Jewish Wedding Guide

various reasons the Rebbe's request has not been carried out yet.

This memento includes an excerpt from a new book that has been edited by the Chosson based on the Rebbe's request. The volume, called "Taamei Haminhagim –Chabad", is a compilation of explanations for hundreds of Jewish and Chabad customs gathered from the works of Chabad Rebbeim.

The excerpt includes the chapter on marriage and samples from most other chapters in the book.

In the English part, a letter of the Rebbe is brought, which explains the custom of the Kallah encircling the Chosson according to Chassidus.

C. In the year 5736 (1976) the Rebbe sent the Chosson's father, Rabbi Yisroel Tzvi Glitzenstien to the city of Eilat as a Chabad Emissary.

In the year 5748 (1988) Rabbi Glitzenstien organized a cornerstone laying ceremony for Chabad's permanent residence. The Kallah's father, Rabbi Yosef Yitzchak Halevi Reichik OB" M, an administration member of the Lubavitch Youth Organization came to participate in the ceremony. We included pictures of the occasion, and pictures of the Chosson and Kallah and the Kallah's father OBM by the Rebbe.

Our sages say "When one's descendants are alive, one is still alive". When we, his children, add in Torah learning, Mitzvos, reflection in prayer, helping others and strengthening our connection with the Rebbe, we strengthen his presence among us.

May the Almighty bless you and your family with all your needs, and with all physical and spiritual good.

Yosef and Chemmi Glitzenstein,

Wednesday, the thirteenth of Sivan 5770

110 year wedding anniversary of the Rebbe's parents

Reb Levi Yitzchok and Rebbetzin Chana Schneerson

Introduction

We thank Hashem for all the good He has bestowed upon us and for His great kindness in granting us this marriage (in a good and auspicious hour).

With gratitude and respect we are honored to present this memento based on the custom that began at the wedding of the Lubavitcher Rebbe and Rebbetzin OBM.

This Memento includes:

A. A review of the wedding ceremony according to Judaism and Chassidus.

B. About 120 years ago an anthology titled "Taamei Haminhagim" ("The Reasons for Customs") was printed in Poland. Over the years more and more reasons for customs were added to the original collection and the anthology became a book which sold many copies.

About 55 years ago the "Eshkol" publishing house in Jerusalem printed a new and enhanced edition of this book.

In the Rebbe's letter to the editors (on the 4th of Elul 5715 (1955) the Rebbe writes "In the volume "Taamei Haminhagim" that has been published to date relevant topics from chabad books were not brought, as they were not found at the time in his vicinity. It is worthwhile to fill this great void now if possible, as we have been promised that the wellsprings will spread." (Printed in Igros Kodesh v.11 p.362) For

MEMENTO

from the Wedding of
Yosef & Chemi
Glitsenshtein

Wednesday, 13 Sivan 5770
Kfar Chabad